

Szerkesztőség:

Rimaszombatban, Pokorágyi-
uteza 1. szám. Ide intézendő
a lap szellemi részét érdeklő
minden közlemény és levelezés.

Bélyegtelen levelet nem fogadunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja:

Egész évre . . . 8 korona
Fél évre . . . 4 korona
Negyedévre . . . 2 korona.

GÖMÖR-KISHONT

VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER: VASÁRNAP.Felelős szerkesztő: **KOMÁROMY ISTVÁN.****Kiadó-hivatal:**

Rimaszombat, Pokorágyi-uteza
1. sz. alatt a könyvnyomdában.
Ide intézendők a kiadóhivatalt
illető előfizetés, hirdetésny,
nyilttér és egyéb felszólalások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petsor tér-
fogata 12 fillér.
Többszöri hirdetésnél árked-
vezmény.

Nyilttér:

Egy sor 40 fillér.

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont“ kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai postahivatal, az előfizetést legzélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető. — **Hirdetést csak a kiadóhivatal vesz fel.**

Vármegyei közgyűlés.

Vármegyénk közönsége folyó hó 14 én népes rendkívüli közgyűlést tartott.

Többen attól tartottak, hogy vármegyei székházunk gyűlésterme elvi csatáknak lesz színhelye. Örömmel számolhatunk be azonban a közgyűlés méltóságos, hazafias lefolyásáról és eredményéről és arról a lelkes, önzetlen óvációról, a melyben főispánunkat: pelsőzi Hámos László részesítette a vármegye közönsége és a tisztikar.

Főispánunk szívélyes szavakkal üdvözlővén a nagy számban megjelent bizottsági tagokat, hazafiui lelkületének bánatos érzelmeivel jelenti ki a közgyűlésnek, hogy lemondási kérvényét már többször megsorgalmazta, de az még ez ideig sem intéztetett el. Bejelenti azt is, hogy lemondó kérvényének beadására a súlyos politikai viszonyok hatása kényszerítette, s ez ideig is csak a vármegye kérelmére és a vármegye, valamint a tisztikar békéje érdekében tartotta meg főispáni székét; most azonban, midőn a jelenlegi kormány további szolgálatában politikai integritása szenvedne sérelmet, önzete parancsolja, hogy helyéről távozzék, s szívből óhajtja, hogy a törvényhatóság jövőben is a közügyek tárgyalásánál oly önzetlen buzgalmat és hazafiasságot fejtson ki, mint a minőt a múltban tanusított. Megköszöni a vármegye közönségének irányában mindig tanusított jóindulatát és ezután a közgyűlést megnyitottnak jelenti, s a gyűlés vezetésére *Bornemisza* László alispánt kérve fel, a gyűlés termét elhagyja.

Általános csendben foglalta el *Bornemisza* alispán az elnöki széket. Mindenkinek arcáról csak a hazafias aggodalmat lehetett leolvasni. Habár sejtettük, hogy főispánunk, kinek egyik erénye a szilárd elhatározás, nem fog e gyűlésen elnökölni, mégis kijelentése, mint a villám csapott le, s most látszott meg igazán, hogy távozása mily hatást idézett elő és mily fájó volt a szívekre annak a kapocsnak a szakadása, mely közötté és vármegyéje közönsége között 15 év óta szilárdan fennállott.

A lesújtó főispáni kijelentés után, a politikai harcban erősen megedzett ősz bajnok *Szentiványi* Árpád az, ki az első pillanatban megértette a helyzet komolyságát és veszedelmét, s nem késlelve, emelkedik szólásra. Meleg, hazafias szavakban, melyekbe a baráti szív akkordja is belévegyül, méltatja főispánunk 15 évi sikeres önzetlen munkásságát a vármegye érdekében, s különösen kiemeli, hogy a legválságosabb pillanatokban sikerült neki mindig a békét fentartani és a lángoló szenvedélyeket lecsillapítani, épen ezért távozásával meggyőződése szerint a vármegyében a harc következik. Mély sajnálattal veszi tudomásul a főispán távozását és indítványozza, hogy érdemei a vármegye köszönetének kifejezése mellett jegyzőkönyvbe iktatassék.

Szentiványi Árpád indítványát a vármegye egyhangulag magáévá teszi, a főispán érdemeit jegyzőkönyvbe iktatja, s távozása felett őszinte mély sajnálatát fejezi ki.

Mihalik Dezső szólott ez után, s indítványozta, hogy a vármegye a főispán arczképét a gyűlésterem részére festesse meg. Az indítvány szintén egyhangulag elfogadtatott és a határozat végrehajtásával az alispán bízott meg.

Majd *Putnoky* Mór, volt függetlenségi képviselő méltatja a főispán érdemeit, indítványozza, hogy egy tekintélyes küldöttség kérje fel a főispánt arra, hogy állását a vármegye érdekében még legalább egy ideig tartsa. A vármegye közönsége örömmel fogadja a szépen megokolt in-

ditványt és *Szentiványi* Árpád vezetése alatt egy 50 tagból álló küldöttség keresi fel a főispánt hivatalos helyiségében, hol *Putnoky* Mór lelkes szavakkal tolmácsolja a közgyűlés bizalmát, határozatát és kérelmét, hogy míg egyéni reputációja engedi, maradjon meg főispáni székében.

A tekintélyes küldöttség mélyen meghatotta a főispánt, s kijelentette, hogy a vármegye békéje és a tisztviselők érdekében — bár nem változtatja meg távozási szándékát — még néhány hétig vinni fogja a főispáni teendőket.

Ezután a vármegyei közgyűlés a belügyministernek a megye ellentállását kifejező közgyűlési határozatára hozott megsemmisítő rendeletét vette tárgyalás alá.

Erre vonatkozólag elfogadta a közgyűlés az állandó választmány határozati javaslatát, a mely a következő:

„Mondja ki a vármegyei bizottsági közgyűlés, hogy az 1905. évi 8098. sz. határozatának azon részét, melylyel a katonai szolgálatra önként jelentkezők belépési engedélyének kiadásától tisztviselőit eltiltotta, elvileg fenntartja ugyan, de annak végrehajtásától ez idő szerint eltekinteni óhajt és az időközben beállott kényszerhelyzet folytán beleegyezik abba, hogy az önként jelentkező ujonczok részére a belépési engedélyt a tisztikar kiszolgáltassa, mert a törvényes alap megtartása mellett a tisztviselő megmaradását állásaikban elismeri nagyfontosságú közigazgatási érdeknek s mert a tisztikar hazafias gondolkodásában teljesen megbizik s épen ezért, ebben a kérdésben nem akarja azt oly mértékben előtérbe állítani, hogy annak következtében bárki is annak tagjai közül állásától elmozdítva legyen, elvárja azonban a tisztikartól, hogy törvényesen meg nem ajánlott ujonczok tényleges előállításához és az országgyűlés által meg nem szavazott adó behajtásához segédkezet nyújtani nem fog; a fent hivatkozott számú határozatnak a tisztviselőkre vonatkozó többi részét változatlanul fenntartja.“

Egyik fontos tárgya volt a közgyűlésnek a „Három Rózsa“ vendéglő átépítésére *Süteo* István felebbzése folytán, Rimaszombat város képviselő testületének az átépítést kimondó határozat felülbírálása. Az alispán, mielőtt az ügyiratokat a közgyűlésnek mutatta volna be, kiadta felülvizsgálat végett a kir. államépítészeti hivatalnak, s *Jurasko* Jakab műszaki tanácsos a terveket nem az érvényben levő városi építési szabályrendelettel egyezőnek találván, visszautasítani véleményezte.

A közgyűlés a műszaki tanácsos véleményét elfogadva, a városi képviselőtestület határozatát feloldotta, a terveket visszaadta s utasította a képviselőtestületet, hogy vajjon nem lenne-e célszerűbb egy szomszédos telek megvétele által az építkezést — tekintettel a jövő igényeire — más tervek szerint eszközölni.

Közgyűlés után minaji *Bornemisza* László alispán vezetése alatt a vármegyei tisztikar tiszteltette a főispánnál.

Ékesen beszélő alispánunk a meghatottságtól pár pillanatig nem tudott szólani. Nem minden-napi beszéd volt az, melyben főispánját s egyik legbensőbb barátját, — kivel 15 év óta szántja a közügy, a közigazgatás göröngyös mezejét — szíve teljes melegével és keresetlen ékes szavaival a tisztviselői kar nevében üdvözölte; megköszöni neki mindenkor tanusított jóindulatát, ki tisztviselőinek nemcsak felebbvalója, de igaz barátja is volt; kéri hogy jövőben is tartsa meg a tisztviselői kart ebben a jóindulatában és kegyeiben.

A könnyeket fakasztó szavak után főispánunk érzékenyen köszöni meg a tisztviselői kar ragaszkodását. Nehéz nekem — úgy mond — e pillanatban beszélni, midőn nemcsak tisztviselőimtől, de barátaimtól bucsuzok. Minden időben az volt a törekvésem, hogy tisztviselőim helyzetét és munkáját megkönnyítsem, s mindenkor csak elismeréssel nyilatkozhatok a vármegye hazafias és munkaszerető tisztviselőiről.

Lapunk jelen száma 6 oldalra terjed.

Megigéri, hogy rövid ideig még ellátja a főispáni teendőket s örömeire szolgál, hogy főnöke lehet a tisztviselőknél, ha pedig végleg bucsuzni kell, mint megyebizottsági tag fog minden időben tisztviselői mellett és érdekében tenni.

Ezután minden tisztviselővel kezet szorítva, lelkes éljenzéssel bucsuztak el.

Most pedig az utolsó hetekben vagy hónapokban, a végleges bucsu előtt miénk a szó.

Főispánunk lapunknak minden időben a legőszintébb barátja volt. Mi politikával nem foglalkozhattunk s ma sem foglalkozunk, így tehát jóval kevesebb jutott annál nekünk, mint a mennyivel főispánunk érdemeit kellő mértékkel mérlegelhettük volna.

Mindazáltal nemes szíve rólunk sem feledkezett meg, s talán munkásságunkat méltányolva simpatizált lapunkkal és igyekezett ennek érdekeit előmozdítani.

Viszonzásul mi egyebet nem adhatunk, mint azon ígéretünket, hogy ki a közügy, vármegye és egyesek érdekében önzetlenül annyit tett és annyit munkálkodott, annak érdemeit lapunk mindenkor örömmel és bizonyos büszkeséggel fogja a nagy közönséggel közölni.

Eljen pelsőzi Hámos László főispán!

Márczius 15.

Midőn a természet leveti téli béklyóit: havas takaróját, jégpáncélját; midőn visszatérnek messzi délvidékről a költöző madarak, midőn enyhe szellő suhan át a légen, hirdelve új életet, ébredést, szabadságot virágnak, madárnak, embernek egyaránt, akkor köszöntes be, örök ifju nap: márczius Idusa!

Evről-évre. Virágfakadaskor. Bimbó pattanáskor. Pacsirta szólaskor.

Soha jobbkor! Soha szebb és poetikusabb időben.

Hiszen a te jöttöd ezelőtt 58 évvel ugyan-ezt hirdette nemcsak az ébredő természetnek, hanem az embernek, a magyar nemzetnek is!

Lelki béklyók hullását, rablánczok pattanását.

Hoztál szabadságot, testvériséget, egyenlőséget. Ha nem is örökre, legalább egy napra!

S annál becsesebb vagy, annál nehezebben várunk, minél messzebb jutunk, minél távolabb vet tőled s dicső vívmányaidtól az idők viharos járása.

Igy vártunk most is. Így ünnepeltünk most is. Most, a midőn messze, nagyon messze értünk, nagyon messze vetett tőled az idők változása, az emberek gonoszsága s a magunk végtelen gyarlósága.

Vajha jöttöd ezuttal is ébredést hirdetne!

Szebb jövő, szebb idők hajnalhasadását. Békés új életet, munkát és szeretetet e sokat szenvedett, sokat gyűlölködő népnek, e tenger sok sebből vérző szegény hazának!

Városunk és vármegyénk hazafias polgársága, lakossága ez idén is méltóképen ünnepelte meg az alkotmány, szabadság újjászületésének nagy napját.

Az ünnepélyekről ekkép számolunk be:

A nemzeti ünnep.

Válságos idők szomorú hangulatával készült városunk közönsége a márczius 15-iki nemzeti ünnep megszentelésére. A fővárosi lapok naponként hoztak híreket arról, hogy itt is ott is betiltották a nyilvános gyűlékezést s még az iskolák zárt ünnepélyei is rendőri asszisztenciával fognak lefolyni. Az volt az általános hiedelem, hogy a felsőbb hatalmak beavatkozására a mi közönségünk ünneplését is meg fogja zavarni, — de örömmel konstatálhatjuk, hogy városunkban egy hajszálnyi ok

sem volt arra, hogy az ünnep szentsége megzavartassék. Pedig ünnepeltünk mindnyájan komolyan, méltóságosan s talán még nagyobb bensőséggel, mint máskor. Sőt a kaszinó az elmaradt közcsoport helyett igazi nemes formában adott kifejezést hazafias érzelmeinek az által, hogy külön ünnepélyt rendezett csaknem összes tagjainak részvételével.

Általában véve a nagy nap fényes tanubizonyoságot adott arra, hogy a mi városunk minden rendű és rangú polgársága az intelligenciának arra a nemes fokára emelkedett föl, melyre csak az igazi műveltség képes; kifejezte hazafias érzelmeit, aggodalmát, bánatát, vágyait, reményeit, de még szenvedélyének kitörésében is azt a nemes hangot használta, mely tiszta lelkesedést szül. Ezért volt szép és minden részletében megható az idej nemzeti ünnep lefolyása.

I. Az iskolákban:

A sort a főgimnázium *Pósaönképzőköre* nyitotta meg. Összegyülekeztek az iskola egyik nagyobb tantermében, elénekelték a Hymnuszt, melynek elhangzása után *Kozlay* Kálmán lelkes beszédet intézett tanulóit saihoz, *Fehér* Gyula, *Tóth* Sándor és *Flohr* József szavaltak. Az ünnepélyt, melyen a tanári kar is jelen volt *Dr. Veres* Samu tanár-elnök az ifjakhoz intézett buzdító beszéddel rekesztette be.

Az áll. el. leányiskolában az ünnepély d. e. 1/2 órákor kezdődött. — Az izlésesen feldiszipített teremben *Gyürky* Margit tanítónő szépen átgondolt beszédben fejtegette a nap jelentőségét. *Fülöp* Bénéjmin vezetése alatt a növendékek több, szépen összhango hazafias dalt adtak elő. *Szabó* Etelka I., *Dániel* Julia III., *Kovács* Anna IV. és *Kozsár* Mária VI. osztályu tanulók pedig lelkesen előadott alkalmi versek szavalásával tették változatossá az érdeklődő közönség által látogatott és jól sikerült iskolai ünnepélyt.

Ugyanez időben folyt le az áll. el. fiúiskola hazafias szép ünnepélye is. A nemzetiszin zászlócskával gazdagon felszerelt IV. osztályban *Csikora* István tanító ismertette behatóan és részletesen 1848. márcz. 15-ének gazdag eseményeit. *Török* Árpád IV. o. tanuló pompásan és bátran elszavalt a nemzeti dalt. Az összes növendékek pedig *Váry* János vezetése és gyönyörű zongoraharmónium kísérete mellett elénekelték lelkesen a Hymnuszt és Szózatot. A sikerült kis ünnepen megjelent vármegyénk kiváló tanfelügyelője *Druisner* György, a gondnokság több tagja és sokan a szülők közül is.

Az idej márcziusi ünnepségek koronáját a templomi alkalmi istentiszteletek képezték. Délelőtt 9 órákor valamennyi templom harangja imára hívta a hívőket. Imára a hazaért, a haza egén borongó gyászos és vészes fellegek eloszlatásáért.

A római katolikus templomban ünnepi nagymisét celebrált *Szeman* Endre prepost plébános, *Kerchnyák* János káplán és *Vajda* Gyula vallásánar pontifikálása mellett, mely alatt a gimnáziumi ifjuság *Úthy* Antal vezetése mellett régi, szép egyházi énekeket énekelt.

Az evangélikus református templomban egybegyült óriási gyűlekezetnek *Szalóczy* Dániel lelkész mondott remek szép imát, melyet egy gyönyörű zoltár előzött meg s a Hymnus fejezett be.

Az ág. hitv. ev. templomban egy a mai viszonyokra megkapóan találó szentének után *Gyürky* Pál főesperes lelkész lépett az oltár elé s költői szép előbeszéd után megható alkalmi imát mondott, melyet a Szózat eléneklése követett.

Az izraelita imaházban *Singer* S. Leo kerületi főrabbi tartott ünnepi istentiszteletet, szép szavakkal méltatva a mai nap nagy jelentőségét.

A templomokból kijelölendő közönség jórésze most a Polgári Olvasókör felé sietett. Itt folyt le ugyanis 10 órától az áll. polgári leányiskola gyönyörű ünnepélye a következő műsorral:

1. Hymnus. Eneklék a növendékek. — 2. Szavalás. Szavalja *Kosiner* Izabella IV. o. n. — 3. Szavalás. Szavalja *Gregor* Sarolta IV. o. n. — 4. „Repülél lelkem.“ Eneklék a növendékek. — 5. Szavalás. Szavalja *Horváth* Ilona IV. o. n. — 6. Szavalás. Szavalja *Török* Matild IV. o. n. — 7. „A rab madár dala.“ Eneklék a növendékek. — 8. „Czinka Panna.“ Melodráma. Szavalja *Osváld* Jolán IV. o. n., zongorán kíséri *Hagelbauer* Mártha IV. o. n. — 9. Hunyadi induló. Eneklék a növendékek. 10. Bezáró beszéd.

Ugy a szavalatok, mint az énekszámok kitünően sikerültek. Különösen tetszett a „Czinka Panna“ melodráma s a „Rab madár dala“. Általában a polgári leányiskola ünnepélyei évről-évre emelkednek s évről-évre jobban vonzzák a közönséget, melynek befogadására ime a Polgári Olvasókör diszterme is kicsinynek bizonyult. Ez emelkedésnek jelentékeny része van *Matolcsy* Pál áll. el. leányiskolai igazgató énekvezérnek és különösen az intézet hivatott vezetőjének, *Kathona* Géza igazgatójának, aki lendületes záró beszédben köszönte meg a díszes közönség meleg érdeklődését.

A főgimnáziumban. A főgimnázium *Tompa*-körének ünnepi tulajdonképen az egész ifjuságnak s mondhatni a város egész közönségének ünnepé. A szokásos körmenetet az idén böles tapintattal nem tartották meg, de e helyett d. u. 2 órákor megkoszorúzták *Tompa* Mihály szobrát. Senki sem gondolt arra, hogy az ifjuságnak e nemes tüntetését megakadályozza, sőt ellenkezőleg, rokonszenves lélekkel nézte mindenki a hazafias szellemben nevelt ifjuság érzelmeinek ez impozáns megnyilatkozását. — Ez alatt a város közönsége, — tulnyomó nagy számban hölgyek — bevonultak a főgimnázium tágas tornatermébe, mely minden nagysága mellett is ez alkalommal szűknek bizonyult. Ott volt a társadalomnak színe, java, az igazgató tanács, a vármegye. törvényszék, város, főbb hivatalnokai, a tanári kar, az összes állami iskolák tanítói, tanítónői, egy szóval társadalmi életünk mindkét nemen levő képviselői, — együtt véve lehettek vagy ezereken. Kévéssel 3 óra után nemzeti zászlóval a *Kossuth* nótá hangjai mellett bevonult a

tanulóiifjuság, melynek elkészítése után fölzendült a Hymnus, melyet az egész közönség felállva énekelt. Majd *Dr. Wallentinyi* Dezső az ifj. önképzőkör ez idej elnöke mondotta el következő nagy hatású elnöki megnyitóját:

Mélyen tisztelt vendégeink! Szeretett ifjuság!

Borongó lélekkel, de szerető szívvel üdvözlöm Önöket. Köszöntöm valamennyiüket.

Lelki borongással, — szíves szeretettel! Hiszen mindkét érzés közös mindnyájunkkal. Avagy melyikünk gyülné mi édes anyánkat: mi édes hazánkat? Melyik ne szeretné ennek reménységét: ezt az ifjuságot? S melyikünk ne szánna szenvedő anyánkat: mi szegény hazánkat?!

Szeretjük mind! Szívünk szerelmével. És aggódunk érte. Borongó lélekkel. S mind szeretjük ezt a bimbós tavaszt, ezt az ifjuságot. Ezért jöttünk össze az ő ünnepükre, hogy tanuljunk tőlük: szeretve — szeretni. S hogy buzdítsuk őket: dolgozva — dolgozni.

Igen! Ez a kettő: szeretet és munka — buzgó hitem szerint ez a jövő útja. Ha ezen haladunk: szebb időket érünk. Jelenben, jövőben ez legyen vezérünk!

*

Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

1848 márczius 15-ike úgy tűnik fel nekem, mint az egyenlőség karácsonya, az alkotmányos szabadság feltámadásának husvét-vasárnapja és a testvériség földre szállásának piros pünkösdeje: az egész magyar nemzet egyetemes legszebb ünnepnapja.

S vajjon mi tette ezé? Vajjon, mint lett ezé? Hittem szerint az, hitem szerint úgy, hogy e nap a nemzet fenntartó, éltető munkának s a mindenkit átölelő emberszeretnek a diadal napja is.

Régi igazságok, hogy a munka — az élet s a tétlenség: halál. A szeretet is éltető; s a gyűlölet megöl. Ezeréves multunk, egész történelmünk bizonyossága ennek.

Megkérdelem Szent Istvánt, kérdezem Szent Lászlót Mátyást és Nagy Lajost...

Majd előttem állnak: Péter és Sámuel; várkonyi kastélyban Endre király s Béla; lenn a Dráva partján Imre és az öcsese; Szápolya s Ferdinánd...

Vajjon, mire intnek? Vajjon mit tanítanak? Hogy nagy volt a magyar, a mikor dolgozott s a mikor szeretett. — S hogy a pártoskodás, a testvérgyűlölet százados igába — a török jármába, osztrák rabigába — hajtá e nemzetet!

Bocskay és Bethlen? — Tökölly? — Rákóczy?

„Rákóczy — Beresényi? magyarok vezéri“?!... Egy-egy fellobbanás — egy-egy év, mely munkás! Általok s alattuk fellobbant a szeretet, életre kelt a munka. Csakhogy nem volt tartós és nem volt általános!

Vége 1772-től új élet, új munka indult meg. Vezetői az irodalom napszámosai, ifju munkásai. Kardjuk a toll, mely szúrja, vágja a babonát. Oszlatja a sötétséget. Küzd a közönyvel, küzd a tunyasággal.

Ime, látok e kicsiny csapat élén egy dőlő ifjút. Látom a testőr Bessenyeit, a lelkes Kazinczyt, Kisfaludy Károlyt: a nemesség javát. Majd a nép fiait: Csokonayt, Tompát, Petőfit és Aranyt. Szent harczukat virják...

Majd látom Ferenczyt; mi büszkeségünket. A mint járja Bécsbet, a mint járja Rómát... Mind, mind új ösvénynek, — mind, mind új vetésnek rögös földjét szántják s irtják a bozótját. Megindul a munka s munkál a szeretet. Jönnek grófok, bárók: s költik a nemzet. Széchenyi, Wesselényi — jó Eötvös és Kemény. Majd jó a legnagyobb, kit az Isten adott szabadításunkra. Lángol a szeretet s fellángol a munka, a hogy eljött *Kossuth*... Ime, ez volt az út — mely hozzád vezetett, óh te dicső ünnep: Márczius Idusa!

*

Igen! 1848 márczius 15-ke szeretetben fogant. S a munkás millióknak — testi és szellemi munkásoknak diadalnapja volt! Ezek tették oly széppé, ragyogóvá, vértelenné. Ezért lett oly fenségessé, örökre feledhetlenné.

Ez az egy nap teremtett egyenlőséget. Tamasztott alkotmányt. Adott szabadságot. És ez egy napon urrá lett ideleenn: ez édes honi földön a testvériség: a szeretet.

Uj Magyarországnak, Nagy-Magyarországnak földjén szépen felszendült a vetés, sőt már-már áldó kalászkokba szökkenet.

A mikor jött a sárga önzés és a fekete gyűlölet. S e kétféjt sárkány tamasztott oly vihart; oly rémes zivatart — villámmal és tüzzel, ágyuk dörgésével, orosz jégesővel — mely a gyönyörű vetést pccséká verte; vérvöröszöllel borította el.

Aztán rémesen, aztán „iszonyuan elhallgatott minden!“

Csak a gyűlölet tombolt s a bosszú vad orgiákat ült. A szeretet?... Letiporva, alétan hevert hosszú 10 éven át. Majd titokban újra munkálni kezdett. Legjobbaink, védő angyalaink szívében. Kérlelte, engesztelte a gyűlöletet. Kielegítette az önzést.

Végre kibékültek. Végre kibékültünk... De valahol mégis nagy hiba történt. Fent, avagy lent talán? Fent is, lent is egyaránt: A munka t. i. nem volt általános. A szeretet nem volt őszinte.

Erőre kapott ismét az önzés, a tétlenség és a gyűlölködés. A munka meg nem becsülése és a gyűlölködés, vak szenvedélytől vezetett pártusák — miként a Kárpátok, az Alpok hőmezőin kerekedő, éjszakra — nyugatról felénk csapó fagyos, februári szélvész — ismét megdermesztette alkotmányos életünk szépen zöldellő mezejét. Fejlődésünk: szép reményeink egyszerre ismét lelakadtak. Fejlődésünkben elakadtak. S az öröm?... Mint a fészkeről gonoszul felriasztott madár: messze szállt sziveinkből. A lelkeket pedig — mint az a februári havas, villámos felhő — fájó, borongó aggodalom ülte meg.

Ime így talált minket a mai nap: márczius Idusa, az egyetértő munkának és az önzetlen szeretetnek e magasztos emléknappal!

Óh, szíveljük meg a mult tanulságait! Fogadjuk meg böles tanácsait:

Dolgozzunk mi is egyetértéssel!

Szeressük mi is önzetlenül szenvedő anyánkat: mi szegény hazánkat!

És „szeressük egymást is jobban, mint ahogy gyűlöljük ellenfeleinket, ellenségeinket!“

S én hiszem, vallom, hogy azt a februári dermesztő, fagyos reggelt — virágtakasztó május, gyümölcsöt érlelő nyár fogja felváltani.

Csak egyek legyünk e munkában. És egyek e szeretetben!

Ifjuságunk szeret. Ifjuságunk dolgozik.

Örömmel jelentem, hogy mai hazafias ünnepélyünk rendezői, az ifjusági *Tompa* kör s a többi ifjusági körök is egész éven át lelkesedéssel, szeretettel és kitartással munkálkodtak.

E munkás szeretetük, szerető munkájuk tanubizonyossága legyen a mai ünnep is: szent áldozat az ezeréves ősi oltáron!

Tudom, hogy szívesen fogadják Önök, szeretett vendégeink.

És hiszem, hogy az Ur: a magyarok jóságos Istene is szívesen fogadja felszálló fehér füstjét e szeplőtlen áldozatnak, többi ezer testvéreivel együtt, melyek ma ország-érdete esdve szállnak az Ég felé. Az egyetlen bánatos édesanya üdvéért, nyugalmaért.

Hiszem és buzgón fohászokodom is ezért Ó hozzát. E fohászszal ajkamon, e bizó hittel szívemben üdvözlöm iskolánk falai között ismétetlen édes mindnyájukat.

Köszöntöm szíves szeretettel, borongó lélekkel, de egy jobb jövőbe, a munka és a szeretet eljövendő diadalába vetett törhetetlen hittel, fohászos reménnyel!

S ezek után mai hazafias ünnepélyünket ezennel megnyitom.

A szép és elejétől végig poetikusan szárnyaló beszéd mély hatást gyakorolt az ünneplő közönségre, mely hatalmas tapsviharral fejezte ki elismerését az emelkedett szellemű szónoknak.

A műsor többi részét a tanuló ifjak szereplése töltötte ki. *Kossuth* Ferencz VIII. o. t. nagy hatással szavalt el *Petőfi* nemzeti dalát, mire a *dalkör* Pásztor Gyula tanár vezetése alatt kurucz nótákat énekelt. *Kovács* Lajos VII. o. t. pályadíjat nyert ünnepi beszédét olvasta föl. Nagy érdeklődést tanusított a közönség az ifj. *zenekar* előadása iránt, melyet a derék fiatal zenészeknek meg kellett ismételnök. *Karsay* Jenő VIII. o. t. *Farkas* Andornak, „Szabadság napján“ című költeményét szavaltá el szépen, hatásosan, azonban a legnagyobb effectust *Abranyi* Emilnek „Mi a haza“ című melodráma jeltette, melyet *Baskay* Gyula VIII. o. t. adott elő *Eiselt* Gusztáv diszkrét zongora kísérete mellett. *Baskay*nak kiváló képessége van az ily nemű előadásokra s e téren jövőben nagy sikereket fog elérni. — *Stech* Dezső VIII. o. t. egy elevenen s meleg érzéssel irt apróságot olvasott föl a szabadságherez történetéből a „Kis hadnagy“ cím alatt. A minden tekintetben sikerült szép ünnepélyt a nemzeti dal eléneklése s a pályadíjak kiosztása fejezte be. A tanári kart különösen *Dr. Wallentinyi* Dezsőt az önképzőkör elnökét s Pásztor Gyulát az énekkar vezetőjét méltán illette meg a közönség elismerése azért a szép eredményért, melyet az ifjuságunk hazafias és művészi szellemű nevelése körül elérték. És ezt az eredményt nemcsak az mutatja, hogy a hazafias hangulat által elringatott közönség alig tudott megválni a tanintézetől, hanem az is, hogy az ifjuság előadása az intelligens közönség művészi igényeit is kielégítette.

Délután 1/2-5-kor kezdődött a *tamásfalvi* *Petőfi*-Egylet szép hazafias ünnepe, melyen a megnyitó és a záróbeszédet a katonai gyakorlatra behívott elnök helyett az egylet derék, ifju alelnöke: *Pavella* Pál mondotta lelkesen, élénken. *Andriák* Sámuel sikerülten szavaltá el *Petőfi* „Nemzeti dal“-át. *Kossuth* Ferencz főgimnáziumi VIII. o. tanuló pedig érczes hangon olvasta fel az egylet pályadíjjal jutalmazott sikerült munkáját. Közben az egylet *dalkör* énekelt hazafias dalokat, Óriási közönség gyönyörködött a derék, hazafias szellemű egylet nemzeti ünnepélyében, melyen a felolvasó főgimnáziumi diák pályatársai is testületileg nagy számban vettek részt.

II. A Kaszinóban.

A Kaszinó — társadalmi életünk központja ez idén kivételesen lemondott a közcsoport rendezéséről, s tagjai közül mintegy 100—120 élén az elnökkel: *Kubinyi* Aladár kuriai bíróval és közeletünk vezérférfiával a nagy teremben gyülekeztek d. u. 5 órákor.

Az eihelyezkedés után a Hymnuszt énekelték el, majd *Dr. Veres* Samu főgimnáziumi tanár, a márcziusi ünnepek régi mesteri szónoka lépett az emelvényre, s mondott egy minden ízében szép, mélyen átgondolt, s szónoki lendülettel előadott beszédet, melynek poetikus részletei megkapók voltak. — A hatás, mely a beszéd nyomán kelt — rendkívüli, mély volt, s a szónokot szíves melegséggel üdvözlöttek.

A szép beszéd így hangzik:

Tisztelt ünneplő közönség!

Mély megilletődéssel állok e helyre, hogy erőteljes szavaimmal tolmácsoljam azokat az érzelmeket, melyek a rimaszombati kaszinó tagjainak szívet betöltik a mai nagy napon.

Lelkem megilletődését megokolja a mai nagy napnak jelentősége, a márcziusi eszméknek az a nemes fensége, mely hódolatra készíti a szíveket.

Olyanforma megilletődéssel állok e helyen, mint a jó gyermek, ki — midőn örömmünnepre készül — szomorú hirt vesz arról, hogy édes anyja gyengélkedik, beteg s bár erős hite van abban, hogy betegsége nem halálos s a felgyógyulás csak idő kérdése lehet, — lelkének mélyében mégis ott settenkedik az a fekete gondolat, hogy a betegség folyama alatt nem keletkezik-e valami végzetes complicatio, mely váratlanul katasztrófát idézhet elő? A sejtelennek és sötét hollója lelkem előtt kóvályog; akár merre fordulok, csak szemben ül mindig velem s mint valami kísértet rémes árnya, körül lebegi azokat az ünnepi gondolatokat, melyekkel hódolatunkat óhajtanám bemutatni a márcziusi ideáknak úgy, a mint szívem sugallja.

És hasonlít ez a megilletődés ahoz a lelki állapothoz is, mely akkor szállja meg az embert, mikor egészen váratlanul a természetnek valami fenséges nagyszerű

Folytatása a mellékleten.

képe tárul szemei elé. A meglepetésből keletkező bámulat tartózkodóvá, csaknem félnékké teszi az embert, mintha nem érezné magát egészen méltónak arra, hogy abban gyönyörködjk, a mihez addig csak a sors választottjainak volt jussa.

Ragyogó eszmék tüntek föl hazánk láthatárán a 48 iki márcziusban, melyek közül különösen két eszme csucsosodik ki, mint olyan, melyekre már 58 évvel ezelőtt apáink a modern és művelt Magyarországnak soha meg nem ingatható fundamentumát lerakták.

Egyik a *gondolat szabadsága*, másik a *jogegyenlőség*.

Mind a kettő oly fényes, hogy azoknál ragyogóbb csillag még sohasem világított meg az emberi elméket.

E két eszmén épült föl Észak-Amerika világkormányzó műveltsége; e két eszme növelte meg Anglia hatalmának az egész földkerekséget átölelő karját, a francia szellem hódító erejét; — e két eszme emelte ki hazánkat is az ismeretlen kisebb népek tömegeiből, s predestinálta a maroknyi magyarságot arra, hogy világtörténeti jelentőségre emelkedjek.

Ez a nemzet, mely ezer éves multra tekinthet vissza, legnagyobb nemzeti kincsének mindig alkotmányát tekintette. Elettét, vétét s minden anyagi erőit feláldozta azért, hogy alkotmányának erős várfalain csorba ne essék s még a kisebb sérelmekért is a legerősebb megtorló eszközöket használta. Ezer éves történetünknek csaknem minden lapja azokkal a küzdelmekkel van tele, melyeket nemzetünk ősi alkotmányának megvédelmezésére kifejtett.

E küzdelmek jogosultságát igazolja az a historiai tény, hogy nemzetünket csak ez az alkotmányos jogokhoz való kitartó ragaszkodás tudta fentartani a minden oldalról átölelő idegen népek tengerében. Fenntartotta s ebben van megbecsülhetetlen értéke, de jelentőségében nem emelte arra a magaslatra, melyről a világ népeinek fejlődésére befolyást gyakorolhatott volna.

Azonban a márcziusi csillagok rávetették fényüket nemzeti kincstárunk egy másik klenodumára is, melynek értékét őseink a rég letűnt századokban vagy nem ismerték föl, vagy nem becsülték meg eléggé. És ez a *nemzeti nyelv* s az ennek kapcsolatában felvirágzó *nemzeti műveltség*.

A történetet nem hiába mondják a népek tanító-mesterének, mert oly igazságokkal ismertet meg bennünket, melyek mellett megmásíthatatlan tények tanuskodnak s oly példákat mutat föl a múltból, melyeknek következményei ékesen beszélő mementék arra, hogy ugy a válságok, mint a békés fejlődés idején minő utakat kövessünk arra, hogy boldogulhassunk.

A maroknyi görög nép akkor volt legnagyobb, mikor szellemi erőit kifejtve, alkotásainak remekeivel két ezer esztendei életet biztosított magának. Rómának napkelettől napnyugatig terjedő birodalmát a latin nyelv tartotta össze; a Loire és Szajna parti népek műveltsége csak akkor tette meg diadalmas körutját a művelt világban, miután nyelvüket az Isle de france-i dialectusban egyesítették; az öt continensre kiterjedő angol birodalom életét gyökerei az angol nyelvben vannak, melyet ma már csaknem 200 millió ember beszél.

És mindezek a népek abból a történelem előtti homályból születtek, a melyből az ezer éves magyar. De míg amazok egyik legnagyobb nemzeti kincsüknek, nyelvüknek kiművelésére s nemzeti kulturájukra már akkor kezdenek gondolni, amikor egységes állammá alakulva nem voltak: addig a mi nemzetünk egységes állammá alakulása után évszázadokra nyuló küzdelmeket vállalt magára ősi institúciónak érdekében s nyelvére csak akkor kezdett némileg gondolni, mikor az idegen műveltség hullámai egyenes támadást intéztek ellene.

Tudom én azt nagyon jól, hogy az ősi institúció megtartott minket. De a ki a történelem tanúságait figyelembe veszi, annak velem együtt látnia kell azt is, hogy a márcziusi eszmék által új alapokra tektetett magyar alkotmány missziója ma már nem lehet az, a mi 48 előtt volt. Mert az imént említett nagy népek példája is kézzel foghatóan bizonyítja előttünk azt, hogy a modern Magyarországot jövőre csak *modern műveltsége* tarthatja fenn. És ennek a modern műveltségnek vetette meg alapját az a láng lelkű ifjúság, midőn ősi alkotmányunkat a gondolat szabadság és egyenlőség elvével s ez elvek összes attribútumaival együtt megújította s ez által megjelölte azt az utat, melyen haladva a magyar nemzet világtörténeti misszióját betöltheti.

Nem a mai zavaros idők szomorú viszhangja, nem a párt politikai álláspont egy oldalú, vagy elfogult véleménye az, a minek kifejezést óhajtok adni, hanem a közel múlt előttünk fekvő történeti igazsága mutatja, hogy a magyar nemzet a kulturális népek sorába csak akkor lépett, mikor a nemzet és király együttes akaratával leomlottak azok a bilincsek, melyek a nemzeti szellem megnyilatkozását féken tartották s megnyiták azok a zsilipek, melyeken át a magyar nemzet milliói beözönlöttek a művelt népek tengerébe. Ezek az eszmék tették lehetővé azt, hogy nemzetünk egy fél század alatt kifejtette kulturális képességeit s ez által jogot nyert jövőre nagy hivatására. Iródmunk, melynek eladdig közkatónái nem voltak, csak hősrszai, azóta már egy egész hadsereget képes küldeni a szellemi harcra; latin és német tudományosságunk 48 óta magyarrá vált, művészetünk, mely év századokon keresztül nem tudott kibontakozni a csecsemő korból, ötven év alatt férfivá izmosodott — s létre jött a közoktatási törvény, mely a szellemi élet kapuit megnyitotta a nép előtt s s mind-ezek az eredmények együttvéve akkor, mikor elősegíték a magyarság számbeli megerősödését, egyúttal az európai műveltség határait is átlökték az ojtózi szoroson.

Oly eredmény ez minőt Európának egyetlen nagy nemzeté sem képes felmutatni, oly rövid idő alatt, miut a magyar.

Igen tisztelt uraim! Én közvetlenül csak a magam gondolatairól és saját érzelmeimről adhatok számot, de lehetetlennek tartom azt, hogy a mikor ily óriási vívmányok emlékére országzszerzte ünnepet szentelünk, ne kel-nének viszhangra ezek a gondolatok és érzelmek az önkébelében, hiszen nem lehet oly erőtelesen szólni ma, hogy azt az igazi magyar ember meg ne hallhassa. — Lehetetlennek tartom, hogy ne gyökerezett volna meg lelkünkben az a tudat, hogy *ősi szabadságunk és institú-*

tióink sérthetlenségét csak modern műveltségünk erejével fogjuk megvédelmezni. Lehetetlennek tartom azt, hogy a márcziusi eszmék ünneplésével egyidejűleg tisztelünknek és nálánknak hervadhatatlan koszorújával föl ne ékesítsenek azoknak szent emléket, a kik ezelőtt 58 évvel a márcziusi eszmék diadalát kivivták! És miután lelkünkben elzarándokoltunk a múlt hagyományaihoz, hogy az imádság szavaival mutassuk be hála áldozatunkat a megtestesült eszmék s az eszmévé magasztosult férfiak előtt: mai ünneplésünket nem fejezhetjük be azzal, hogy a leáldozó nap alkonyán hazafias érzelmeinket is pihenni engedjük — nekünk gondolnunk kell a holnapra is, — legalább egy pillantást kell vetnünk a jövőre. Hiszen a szabad eszméknek az a lángoló tűz-oszlopa, mely márczius 15-én fellobbant, ráveti fényét még a késő századokra is . . .

Igaz ugyan, hogy a mai felkavart politikai hullámok sok embernek lelkében kétséget támasztanak a nemzet jövődjé felől. Szabadságunk istennőjének tiszta fehér ruhájára ráfecséset a sár . . . Igen közel jutott ahhoz a posványhoz, melyben a szabadság réme, az abszolutizmus kejeleg s álnok szavaival akarja magához csábítani, hogy elnyelhesse.

Sajnos, hogy sok okunk van a panasza, midőn már csaknem arra a pontra jutottunk, hogy ünnepies érzelmeink és gondolataink felett is őrt áll a reánk nehezedeő zsarnoki hatalom . . .

Veszedelemes tünet, — de él bennünk a hit arra, hogy ez a mostani zürzavar nem több egy átfutó vihar-nál, mely pusztit, rombol ugyan, de nyomában új élet fakad.

Erős bennünk a hit, hogy azok a márcziusi eszmék ott lakoznak már minden magyar szívében.

Erős bennünk a hit, hogy a szabadságharcok vérkeresztjén átment nemzeteket erőszakkal leigázni nem lehet, — mert ellent mond ennek az új idők szelleme.

Erős bennünk az a tudat, hogy a nemzet, mely hűséget esküdött a szabad eszméknek, meg is tartja azt a szent esküt s bár egyelőre nem gondolhatunk arra, hogy az egyre erősbuló erőszakra erőszakkal feleljünk, mert jönni kell annak a jobb kornak, mely után a mai nagy ünnep napon is annyi buzgó imádság tört az ég felé, — mégis, ha annyi ész, erő s oly sok szent akarat ellenére jönni fog a nagyszerű halál, hol a temetkezés felett egy ország vérben áll: a szabadság eszméivel összefonott lelkünk erre a szent áldozatra is készen van, csak azt az üzenetet várja, hogy: *mindnyájunknak el kell menni.*

Ez az a kép, mely a mai szomorú viszonyok között szemünk elé tolakodik, — az a fekete holló, mely ünnepi gondolatainkat körül röpködi; lehet, hogy nem is igazi kép, — lehet, hogy csak a felizgatott fantáziának törvénytelen szülötte, de ma már a törvénytelen szülötteknek is van jogosultsága.

Azonban erős hitünket kell vetnünk abba, hogy ez a fekete holló nem sokára elrepül, reánk mosolyog a jövőre derült, tiszta képe és látni fogunk egy munkában torrongó társadalmat, mely a kard és harci eszközök helyett a tudomány, művészetnek s mindenek felett a nemzetet fenntartó munka eszközeit csiszolja élesre, hogy ezekkel vivja meg azt a szent harcot, mely a közművelődés terén nemzetünkre vár. Ez lesz a mi jövőre függetlenségi harcunk, melynek diadala egyúttal a márcziusi eszmék győzelme is!

És látni fogunk e kép fölött egy eszményi csoportozatot a márcziusi ifjúságból, kiknek homlokáról a szabad eszmék glóriája fog leragyni egy hivatását betöltő munkás nemzetre.

És hallani fogjuk a nemzet megdicsőült atyjának ajkairól a biztató szót: „Ne félj én nemzetem . . . én népem vagy te, — én megtartalak tégedet és az én nevemről neveztetel!”

Ezt a jövőre kellene nekünk látni! . . . Csak az a fekete holló ne volna!

III. A polgári olvasóköri.

Az olvasóköri régi szokásához híven mintegy 160 tag részvételével közvacsorát rendezett, melyen városunk értelmisége szép számmal volt képviselve.

A hangulat lelkes volt, s az ünnepi szónok *Csernay* Dániel dr általános figyelem mellett mondta el a szép, nagy gondal kidolgozott beszédét, melyben a szabadság, egyenlőség és testvériség fogalmát mesterien fejtegette.

A nagy hatást keltett beszéd így hangzik:

Tisztelt Uraim!

Ma, márczius 15-én, a magyar szabadság emléknapján az elmúlt időkbe száll vissza lelkem. A daliás idők kora jelenik meg előttem. Petőfi, Vasváry, Jókai, Egressi, Irányi és sok más nagyok alakjai tűnnek fel lelki szemeim előtt. Hallom a „Talpra magyar!“-t, látom a szabad sajtó első szülöttét, látom a hősokeket, kik teli lelkesedéssel, teli a legforróbb hazaszeretettel indulnak kivinni azt a szent szabadságot, melyért milliók epedtek, milliók harcoltak és milliók veszték el abban a szakadatlan harcban, melyet a zsarnokság és szabadság vívnak egymással, a mióta az ember e földre lépett, s amelyért harcolni, amelyért véreni különösen sorsa Árpád nemzetének.

Vallásszabadság, politikai és egyéni szabadság, népképviselő, jogegyenlőség, közteherviselés, szabad sajtó s annyi sok más nagy és lelkes eszme és intézmény, mi belefért e néhány szóba: szabadság, egyenlőség, testvériség, alkotmány, mind a márczius 15-ének emlékéhez vannak fűzve, mert márczius 15. ugyanaz nekünk magyaroknak, mi a francziáknak július 14.: *az emberi jogok és alkotmányos szabadság proklamálása.*

A Bastille bevételé és Petőfi „Talpra magyar!“-ja egyaránt korszakalkotó események.

Megszűnt a régi kor és felvirradt egy új napnak hajnala.

A szabadság megszűnt zokogni s a rabbilincs csörögve hullott le.

Szabadság, egyenlőség, testvériség és alkotmány, mikért annyi könny hullott és annyi vér folyt, a magyar márczius 15-ének ép oly vívmánya, mint a francia július 14-ének.

Ezért ünnep nekünk márczius 15. azaz hogy csak ünnep volt — ma már nem ünnep, de gyásznap — mert

az 1848. márczius 15-ének vívmányai mind veszendőben vannak, a szabadság napja hanyatlóban, az egyenlőség és testvériség felve húzódnak meg s az alkotmány maholnap a múlt emléke lesz csak — s azok, kik mindezt megcselekedni elég galádok voltak, kik elég vakmerőek gázolni mindabban, mit a nemzet a magyar becsületének érez, kik kiforgatnak minket javainkból, meggyalázzák törvényeinket, elég vakmerőek azt hirdetni, hogy ők az igaz hazafiak, hogy ők, akik zsebregyűrik az ezrekre rugó Judás-pénzt, feláldozzák magukat a hazáért.

Nem akarok politikai vonatkozásokba mélyedni e napon, melynek jelentősége magasan fölötte áll a napi politika szennyes áradatának, azért csak általános emberi szempontokból igyekszem keresni, miért lehetséges egy ily változás, ily szörnyű decadentia, miért mehet pusztulába az alkotmány, mely a szabadságnak és egyenlőségnek egyedüli biztosítéka, miért kell a szabadságot folytatott harcoknak megújulniok, miért kell a szabadságot, egyenlőségért annyi vérnek, annyi könnynek hullani örökké?

Azért, mert a szabadság és egyenlőség forradalmi elv, mert a zsarnokság, a szabadság elnyomása ép oly tulajdonsága az embernek, mint a szabadság utáni vágy, mert a sivar való az, hogy van a szabadságnál valami előbbvaló, s ez az élet; s csak a műveltebb ember bír odaemelkedni, hogy a szabadság igazi létezésleglete legyen, a tömegnek pedig — mint ezt most is látjuk — elég maga az élet, annak szükséglete, a kenyér és élvezet, melyért Róma proletárjai kiabáltak a Caesarok zsaruoki korában a forumon, hogy „Panem et circenses!”

Igazán különös sorsa, szeszélye az emberi életnek, hogy a legszélsőbb ellenmondásokból van megalkotva.

Az embert szükségletei a társas életre utalják, de a társas élet magával hozza a rendet, a rend pedig a kormányzást, vagyis azt, hogy legyen ur és szolga, parancsoló és engedelmeskedő, felsőbb és alsóbb.

És e rend, e társas élet nem bírja kiirtani — mert nem lehet — az emberi szívszabadság szomját, az emberi egyenlőség követelményét.

Es itt az ütköző pont a társadalmi rend s az ember függetlenségre vágyó törekvése között.

Ezért forradalmi elv a szabadság elve, ezért volt az veszélyben mindig, ezért kellett és kell érte küzdeni, harcolni örökké; egy telhetetlen isten az, kinek folyton martirokra van szüksége, de kinek hívására mi is mindnyájan megyünk a harcba, tűzbe vagy halálba, ha egyszer azt üzeni.

De még forradalmibb elv az egyenlőség elve, mely a legmélyebben gyökerezik az emberi lélekben.

A szabadság valami elvont fogalom, melyet csak a művelt ért meg, gyakorlati hasznát pedig csak az élvezi, ki nek módot ad a közügyek intézésében való részvételre, tehát csak az előkelőbb, műveltebb, gazdagabb ember.

Az egyenlőség ellenben, még ha csak társadalmi és joginak vesszük is, határozott nyereség a nemzet legnagyobb részére nézve, mert ledöntése azoknak a választófalaknak, melyek a minoritás biztonsága és büszkesége érdekében milliókat szolgáltatnak ki a zsarolásnak — és ami még rosszabb — a lenézésnek.

De míg a szabadságot való lelkesedés az emberi lélek legmagasztosabb érzelmeit érinti, addig az egyenlőség követelésében nagy része van egy rut jellemvonásnak, az irigységnek, mert mindenki természetesen csak azokkal akar egyenlő lenni, kik bármi tekintetben felette állanak.

Ezért contrast az egyenlőségi elv, ezért van annak annyi ellensége, mint a mennyi barátja, ezért nem vihető teljesen keresztül az egyenlőség elve mint társadalmi sem az emberi különböző tehetségi, nemi, faji s erőviszonyok folytán s innen van, hogy az jogilag is csak a törvény előtti egyenlőségben, vagyis abban csucsosodhat ki, hogy ugyanaz, egyenlő legyen minden emberre, de főleg minden honpolgárra a jogszerzés és köteleesség alapja, mert ha nem, megszűnt a szabadság, csörög a bilincs és zsarnokok kényétől függ az ember élete s boldogsága.

Van szükség tehát egy harmadik, magasabb elvre is, egy fenséges emberi jogra, egy Krisztusi tanra, hogy a szabadság és egyenlőség szertelen követeléseit és zsarnoki hajlamait kiegyenlítettessék s ez az elv a testvériség elve. — Ez megtanít arra, hogy szörössük egymást s tudjuk mi az összekötő kapocs ember és ember közt. És ezért ez a legmagasabb elv lett a társadalom alapja, hol megtörik a góg, határt talál az önzés s elismeri a kicsiny azt a kiválóságot, mely magasabb helyet biztosít egyeseknek a közben az egyes és a köz javára.

Erre a társadalmi elvre különösen nagy feladatok hárulnak akkor, mikor a külső zivatark visszazoritják az embert a társadalomba, mikor azok az anarchikus elemek, melyeket béke idején tehetetlenségre kényszerít az államnak reájuk nehezedeő sulya, feittük fejüket, magukhoz ragadják a hatalmat, kiirtására a szabadságnak, egyenlőségnek, alkotmányoknak s elérésére a saját önző céljainak.

És ily idöket élünk ma!

Szomorú ez a mai márczius 15-ike. A nemzet életének lüktetése mindinkább a társadalmi térre szorul. Közel az idő, vagy már itt is van, hogy ellenséget talál a magyar nemzet az állam hatalmában s a magyar társadalom szívóssága, életereje lehet csak az, mi megmenti e nemzetet.

Hogy ezt megtehesse, tevékenynek kell lennie, oly céljának kell lennie, mely előkészítse és biztosítsa a szebb és jobb jövőre, vagyis le kell raknia a jövőre nagyság legbiztosabb alapjait, az anyagiakban való bővelkedést. — Vagyonossá, gazdaggá kell tenni e nemzetet s annak minden egyes tagját. Meg kell szerezni előbb a fegyvereket s ugy menni a harcba, mert e fegyverek ma hiányzanak; a földbirtokos középosztály kimerült, sőt pusztulóban, az intelligencia szegény — tere nincs az érvényesülésre s a megélhetés biztosításáért száz és száz ember vállalkozik arra is, miről önmaga is tudja, hogy ez hazaárulás, — az iparos a megélhetésért napról-napra küzd s a föld népe örül, ha adót nem kell fizetnie, mert önként ugy sem tudja, az csak végrehajtás utján vehető meg rajta.

Mi tehát a teendője a magyar társadalomnak? Biztosítani az alapot, melyen a szabadság virulhat. Gazdaggá kell tenni e nemzetet, ennek minden egyes tagját. Ne költsünk semmi fölöslegesre, dolgozzunk fáradhatlanul. Ne adjuk pénzünket a külföldnek, ne különösen Ausztriának, legyen minden magyar ház küszöbe egy

vámhatár, hova idegen, osztrák áru be nem hatolhat. — Ne menjünk mulatságokba, hova brünni szövet, osztrák csipke, karlsbadi cipő vagy más idegen áru kell. Eljünk a magyar föld terméséből, használjuk, a mit a magyar ipar elő tud állítani, s csak magyar kereskedőtől, ne külfölditől vásároljunk.

Nem elég azonban, hogy csak az iparpártoló közönség tegye meg kötelességét, az iparosok és kereskedők is minden erejükkel támogassák a mozgalmat. Az iparos minél jelesebb munkát készítsen, a kereskedő pedig kínálva kínálva a magyar iparterméket s ne rejtse azt idegen firma alá, de idegen árut se csempésszen be magyar czégér alá. Mert minden idegen iparezikk egy darab kenyeret ragad ki a magyar szájából.

S ha így minden kényelmünk nem talál kielégítést, gondoljuk meg, hogy önjavunk s haza sorsa kívánja ezt tőlünk.

Gondoljuk meg, hogy csak úgy, ha elég erősek vagyunk, lehetünk igazán szabadok, a szabadság, egyenlőség, testvériség és alkotmány vagyis az emberi és politikai jogok csak erős nemzetet illetnek és erős nemzet tagjainak lehetnek sajátjai.

Gondoljuk meg, hogy van e nemzetnek egy soha ki nem alvó óhaja, századok boldogító reménye, melyért már annyian meghaltak, de mely még mindig álom és remény maradt.

Uj idöket élünk, a régi fegyverek hatástalanoknak bizonyultak; — ebben a harcban, melyet ez eszméért folytatunk, ma már nem meghalni, de élni kell.

Ez eszme a független Magyarország. Esküdünk meg, hogy ezért a független Magyarországról, a mi tőlünk telik, mindent megteszünk. — Hi a haza!

A magyarok Istenére esküdünk, hogy e hívásának eleget teszünk.

És ha ez eskünek megfelelőleg cselekszünk, ha annak az 1848-iki márczius 15-ének nagy eszméi fognak élni lelkeinkben, ha a hazaszeretet szent tüze gyújtja lángra sziveinket, hol a szabadság, egyenlőség, testvériség elveiben olvad össze minden magyar lelkülete, ha a törvény s az annak megtartására letett koronázási eskü lesz a magyar védvára: akkor lehetetlen, hogy a márczius 15-iki eszmék és vívmányok elveszthessenek, akkor bizony elmondhatjuk, hogy „megvirrad még valaha, nem lesz mindig éjszaka a magyarnak“, akkor bizhatunk a legnagyobb magyar jós ígeiben, hogy „Magyarország nem volt, hanem lesz“ és akkor beteljesedik a költő szava, „hogy lesz még egyszer ünnep a világon“, mert ünnepelni fog a szabad Magyarország. Isten adja, hogy úgy legyen. Eljen a haza!

Utána Szabó István polgártársunk szölt rövid de lelkes beszédben méltatva és dicsőítve Kossuth emlékét.

Pongó Lajos — a rimaszombati Polgári Olvasókör jegyzője — a két ünnepi szónokot köszöntötte fel, mire id. Törköly József egy poetikus részletekben bővelkedő, lendületes beszéd kíséretében emelt poharat az egyetértésre s a márcziusi nagy eszméknek köztünk megvalósulására.

A szép pohárköszöntő így szól:

Tisztelt Polgártársak!

Megujultak az idők felettünk! . . . Ezer esztendőnek drága örökségét kell újra feltenünk és megvédelmeznünk.

Megszóltat hát ismét . . . felharsant ébresztőn az élet-halál küzdelemre hivatott harci riadó! . . . Sir-ri keservesen . . . zúg-búg panaszosan az ő s tárogató bubánatos hangja, valahányszor veszélyben a haza! . . . Pedig veszélyben van! . . .

És ma, a lét és nem lét küzdelmének ezen válságos pillanatában, a nemzet legjobb tárogatói fujják rajta a bánatos kesergőt! . . . S fájó érzélemmel föltárt igazaink átjárják szívünket-lelkünket! . . . átjárják a csontot . . . átjárják a velőt! . . .

S vajjon meghalljuk-e? . . . vajjon megértjük-e a fel-felzokogó panaszos hangokból mód, rang, foglalkozás, vallás és nemzetiségi különbség nélkül mindannyian . . . szegény magyar hazánk buját, baját, gondját? . . . s nagy, nehéz, kitartó nemzeti munkára fölhívó szöztatát? . . .

Óh! ha meghallanók! . . . Óh! ha megérténők! . . . Ha fel tudnánk szabadítani elfásult lelkünket és lenyűgözött szabadakarataunkat a régi magyar átok nehéz sulya alól! . . . Ha le tudnók rombolni örökre: a rut visszavonás, személyes irigység s önző pártoskodás által a magyar és magyar közzé emelt választalatokat! . . . Óh milyen nagy idöket is élnénk mi akkor! . . .

Okuljunk már egyszer mi is ezeréves multunk szomorú példáin! . . . és bizonyítsuk be a nagyvilág előtt, hogy méltó örökösei vagyunk a nagy idök hagyatékának.

Nyissuk fel szemünket és lassuk be végre, hogy a szenvedélyes partharcok zivatarai, melyeket irigy gyűlölködés s kapzsi hatalomvágy támasztottak a magyar közéletben, már is alapjában rendítették meg ősi alkotmányunkat! . . .

Hagyjunk fel azért az átkos pártoskodásokkal és forrjunk össze mindannyian egy nagy, egyetértő, tetterős nemzeti táborrá, szegény magyar hazánk nagygyá, gazdaggá és hatalmassá tételére és ezeréves alkotmányos szabadságunk megvédelmezésére.

Óh! hallgassunk a lelkiismeretünk intő szavára! . . . mert szegény az ország . . . s elmaradt a nemzet! . . . Sok nagy hibánk miatt . . . átkos viszály miatt . . . komoly válságos idök küszöbére jutottunk! . . .

Fel tehát a tette! . . . a ki magyar! . . . a ki jó hazafi! . . . Lássunk hozzá egyakarattal az alkotó munkához! . . .

Társadalmi életünk szintere ne legyen több véres csatatér, hanem hasznos munkás műhely! . . . Hiszen jól tudhatjuk dicső, de szomorú multunkból, hogy a testvérharc mindig rombolással járt! . . . A nemzetnek pedig ma alkotásokra van szüksége, hogy bizony megállhasson a népek hatalmas áradatában! . . .

Azért legelső sorban és mindenekfelett ezeréves alkotmányunk megvédelmezése . . . s hazánk szebb jövőjének előkészítése legyen legfőbb közös célunk! . . . s verseny csak abban legyen közöttünk, hogy ki tudja jobban gazdagítani ezt a nyomor és szenvedések között szinylódó szegény magyar hazát! . . .

Elveiről? . . . ne mondjon le senki közülünk, de meggyőződésünket forrasszuk hozzá tisztességünkhöz!

Nemzeti ügyeinkben? tanácskozzunk egymás között higgadt komolysággal s vezesse ezen tanácskozásainkat

mindig az önzetlen hazaszeretet és az igaz testvéri érzés.

Elfogulatlan hazafiságból és igaz bölcseségből fakadjon minden itélkezésünk és közmegállapodásunk, hogy így minél biztosabban és mihamarabb eljőjjön ama jobb kor, mely után, buzgó imádság epedez százezrek ajakán!

Eljen közöttünk a testvéri egyetértés és az alkotó nemzeti munka! . . . éljen az ősi alkotmány! . . . éljen a haza! . . .

Általános figyelem mellett szóltak még: dr. Törköly József, Percz Samu, dr. Károly Gyula, dr. Veres Samu és id. Rabély Miklós.

A bankett, melyen többnyire lelkes hazafias dalokat daloltak a késő éjjeli órákban ért véget.

Tiszolcson a márczius 15. emlékét szép ünnepélyvel ülték meg a róm. kath. kincstári vasgyári népiskolában. Az ünnepély a himnusz eléneklésével kezdődött, mely után *Kamm Ede* tiszolczi róm. kath. plébános igen szép hazafias beszédben méltatta az emléknap jelentőségét. Majd az iskolai ifjuság alkalmi költeményeket szavalt és hazafias dalokat énekel. A szívet lelkelt emelő ünnepély után magyar isteni tisztelet tartott a haza üdvéért, mely alatt a „Boldogasszony anyánk“ és „Ah hol vagy magyarok“ kezdetű egyházi dalokat énekeltek az iskolai ifjuság. Az isteni tisztelet után rázendítettek a magyar nemzeti imádságra a himnuszra s ezt állva énekelte az ifjusággal az egész közönség. Megemlítendő, hogy az ünnepélyen és az istentiszteleten tótajku testvéreink is megjelentek, ezzel is dokumentálni akarván hazafias érzületüket.

Ráhón is lelkesen ünnepelték márczius Idusát. — Márczius 15. minden különösebb felszólítás vagy felhívás nélkül nemcsak az iskolai ünnepélyen vettek részt igen nagy számban, de még a munkától is tartózkodtak. Az ünnepély a templomban kezdődött; a ráhóiiban *Belicza* András lelkész, a kezegeiben *Jaczkó* János tanító tartottak istentiszteletet szépszámú halgatóság jelenlétében. Délután a ráhói iskola tantermében gyűltek össze a három egyházközség gyermekei, ezek szülői, a községi előljárosok s a ráhói értelmiség, s a tantermet így zsúfolásig megtöltött közönség előtt lefolyt a lélekemelő szép ünnepély, mely a két tanítónak, *Czénér* Pál ráhói s *Jaczkó* János kezegei tanítónak ügybuzgalmát dicsérte. Az ünnepély után a gyermekeket *Rúthény* Béla és neje megraktatták.

Gondoljuk meg a dolgot!

A városi vendéglő átalakítási ügyében közgyűlés határozott, de e határozat ellen felebbezést adtak be és így a határozat sorsa bizonytalanná vált.

A felebbező a helyi lapokban közölt nyílt levelében sok oldalról és kimerítőleg tárgyalja a „Három Rózsa“ ügyét. Beható hozzászólása mindenestre sok embert gondolkoztatóba ejtett a városban. Ha nem értünk is vele mindenben egyet és nem írjuk is alá felhozott érveit: azt az egyet mégis jól meg kell gondolnunk, hogy a Három Rózsának nagy költséggel tervezett átalakítása hosszú időre, talán száz esztendőre szóló munkának készül. Ha tehát ilyen hosszú időre kiható átalakítás ellen annyi érvet lehet felhozni, akkor mégis — gondoljuk meg jobban a dolgot!

Nem vadolhatunk senkit! A „Három Rózsát“ javítani kellene, mert mai állapotában nem sokra való, nem felel meg a czélnak. Ez állott a város tanácsa és a közgyűlés előtt. Arról az intező körök nem tehetnek, hogy a városi vendéglő telke szük és kifogástalan átalakítási tervre nem alkalmas. Csak úgy lenne alkalmas, ha valamire bővíthető volna.

De hát okvetetlen a „Három Rózsának“ kell a városi vendéglő szerepét és a vele kapcsolatos szerepeket betölteni?

Nem töltheti-e be ugyanazt a városnak más épülete talán jobban?

A „Gömör-Kishont“ mult számában valaki fölvetette azt az eszmét, hogy a kaszinó mellett vendéglőt kellene felállítani. Nem volna-e jobb az egész városi vendéglőt áttenni abba a helyiségbe, amelynek emeleti részén a kaszinó van? Az az épület leginkább stilszerű a városi épületek között és restaurálva díszére válnék Rimaszombat városának külső frontjában is.

De a mellett ez az épület jelentékenyen szélesebb telken áll, mint a Rózsa. 4 ablakkal és azok közeivel szélesebb a frontja, a mi igen sokat jelent egy nagy épületnél.

A földszinti utcai helyiségek bőven elegendők volna az étköz termek és kávéház czéljaira és így volna a kaszinónak is vendéglője.

De mi legyen a mostani üzletekkel, a melyek a földszinten vannak? Azoknak jutna elég hely a szomszédos Rózsa földszinti helyiségeiben, a mely e szerint megszűnnek városi vendéglő lenni. — Egyszersmind az emeletén jutna elég hely kiadó lakások számára s így a város itt nem veszítene semmit, sőt talán nyerne a szerencsével.

A kaszinó épület udvari részén, a hátsó Tompa utcára néző oldalán bőven érvényesülhetnének a vendéglői szobák, meg a színház és nagy terem és pedig az utóbbiak számára a Tompa-utcára néző oldal volna talán a legalkalmasabb.

Igy a város abba a kedvező helyzetbe jutna, hogy először szélesebb telke lenne a városi vendéglő számára és másodsor az hiszem, hogy kevesebb költséggel járna az építkezés, mert itt nincs három fő utcai front, mint a Rózsánál.

A jelenlegi főtéri homlokzatot kellene eredeti díszébe kissé restaurálni, a többi mind belső udvari és hátsó utcai munka volna, a hol az építészeti díszre nagyon kevés gondot kell fordítani, lehetne az a legegyszerűbb sima kivitelű is.

Ez pedig tudvalevőleg jelentékenyen apasztja a kiadásokat egy nagy épületnél.

Gondoljuk meg jól a dolgot, mielőtt száz évre szóló építkezést végeznénk!

Sapientis est mutare consilium in melius, vagyis magyarul: a bölcs ember szokta nézetét jobbra változtatni.

Akár a város nyeri meg a felsőbb fórumnál az ügyet, akár a felebbező, gondoljuk meg jól még egyszer a dolgot: nem volna-e jobb a városi vendéglőt s a vele

kapcsolatos nagytermet és színházi helyiséget arra a városi telekre áttenni, a melyben a kaszinó van és ezt ezélszerűen fölépíteni, mert itt szélesebb a terület és a belső meg hátsó építkezés kevesebb költséggel jár. A földszinti üzlethelyiségek áthelyezhető a Rózsa földszintjére s az emeleten lakások lehetnek. Így a város ezzel nem veszít, sőt valószínűleg nyer.

Nem volna-e így jobb?

Győzzön a jobb!

—hz.—

Válasz

Sütő István ügyvéd, földbirtokos, városi képviselőtestületi tag úr hírlapi közleményeire.

Az „audiatur et altera pars“ elvénél fogva indítatva érzem magamat, hogy e lap f. évi 9-ik számában közzé tett, városunkat mélyen érdeklő dolgoknak tisztázására néhány sorral reflektáljak.

Sütő képviselő ur közzé tette felebbezését a „Három Rózsa“ átalakítási ügyében, a nélkül, hogy közre adta volna a megelőző aktákat is, melyek ezen fontos ügyre vonatkoznak. A ki ezen felebbezést mely ismételt, egyoldalú képe az állapotoknak, figyelmesen átolvassa, meglepődve kiált fel, látván a városi magistratusnak tékozló, meggondolatlan, elhamarkodott intézkedéseit, melyet, horrendum diktum! a képviselőtestület is, 45 szóval 2 ellen méltányol és elfogad. Hiszen ez egy rablógazdaság, vagy legalább is egy 45 főből álló érdekszövetség működése.

Szerencsére, még nem mentünk idáig, amint azt a következőkben a figyelmes olvasó látni fogja. Tényeket fogok felsorolni, — nem hypothéziseket. Nyitott szemmel nézem a dolgokat s nem eltorzító prizmán keresztül.

A „Három Rózsa“ épület abban a stádiumban van, mikor többé, ha a város tulajdonában marad, *mindenképen* megszűnik hasznos lenni. Mert vagy nem alakítjuk át. Akkor pedig még a mostani bérlő is megugrik belőle s új bérlőt arra a büzfészekre nem kap a város, vagy csak igen alacsony bérajánlattal, ami a város bevételeit csökkenti (respektive felemeli a pótdát). Vagy átalakítjuk. Akkor meg az átalakítási összeg kamatai és tőketörlesztési terhelik meg a várost. *Amennyiben nem lesz átalakítva városunk ezen szenny foltja: a bérléscsökkenést nem pótolja semmi a világon; — ha azonban átalakítatjuk, szerződés szerint a bérlőtől minden évben 3000 korona fedezetet nyer városunk, s csupán, ami még ezen felül mutatkozik hiány — az leendő város terhe.* Ez is csak hat évig, mert előre látható, hogy új bérbeadás esetén tetemes bér felemelkedés várható egy díszes, modern épületért.

Végző következtetéssel bátran kimondható, hogy *ha átalakítás lesz: hat évig veszíthet, de azontul feltétlenül nyerni fog a város.*

Más volna az eset, ha a város eladhatná ezt a „szükségtelen ballasztot.“ Ez esetben anyagilag az eladás valószínű nyereség. De vajjon mai állapotában ki veszi azt meg? s mennyiért veszi azt meg? Vajjon a Rózsa mostani bérösszege nem lesz-e jóval magasabb, mint az eladási összeg kamatai? Adat hiányában nem követem a felebbezés merész gondolatmenetét, s inkább azt mondom, hogy erről mi bizonyos sem állítható. S másodsorban, ha a város kiengedi kezéből ezt a csunya öreg épületet, tovább nem lesz módjában megakadályozni, hogy még rosszabb viszonyok álljanak ott elő úgy közegészségügyileg, mint erkölcsileg és számtalan más szempontból. Nem lesz a városnak egy vendéglője, egy díszesebb terme, egy szállodája, ahol vendégeit ellássa, elhelyezze, ahol díszesebb üléseit, mulatságait tartsa. Modern korunkban szabad e ilyesmit megengedni vagy elősegíteni?

A képviselő ur több helyen felhozta az ő „ősi felfogását“; hivatkozva az itt elmondottakra; nem is czáfolum azt meg. Mert egy ilyen épületre egy megyei székhelynek feltétlen szüksége van; ahol nincsen (ámbar ezt nem hiszem) ott csinálnak, ahol van, azt mindenütt megövnöi igyekeznek. Rimaszombat, remélem, nem fog elsőnek díszes példával felmászolni.

Nem is az a czéлом ezuttal, hogy ilyen kézenfekvő, más ember előtt igazolásra sem szoruló igazságokat bizonyíttassak, mert az teljesen felesleges. Inkább mintegy személyes kérdésben kérek szót, mert a hivatalos takaró alatt a felebbezés *személylenek* és nem hivatalnokoknak az érzékenységét karmolgtatja meg. Így tehát ezen karmolások akarom, — nem visszakarmolni, hanem a nyilvánosságunk flastromával beragasztgatni, mert ez a leghelyesebb, amit tehetek.

Hibáztatja a képviselő ur, hogy velem, ki nem vagyok építészimérnök, készítették a terveket, mert azt „joggal nem is lehetett volna“ rám bízni. Látszik, hogy nem ismeri a képviselő ur a kir. József műegyetem működését s a szakosztályok közti megkülönböztető vonásokat. Nem akarom ezeket elősorolni, mint a nagy közönségnek úgy is unalmas dolgokat, csak a képviselő ur figyelmét szeretném erre a körülményre irányítani, megjegyezvén, hogy a szükséges nyomtatványokat, melyek erre vonatkoznak, igen szívesen engedem át. Ehhez a dologhoz még csupán annyit teszek hozzá, hogy annak a kis kőműves mesternek, ki pallérságon kezdte s ki alsó szakiskoláit elvégzvé, „épitész“ lesz, mondom, annak a keze „joggal“ bizható ilyesmi, már a fennálló törvények alapján is — ne vegye el tőlem se a „jogot“ képviselő ur, ki ugyanazon rangu főiskolát végeztem, mint saját maga. Nekem legalább soha sem jutott eszembe, hogy akár köz-, akár magánérdekből megnyert pórei után érdeklődjem. S aztán amelyik tisztas testületet kívánta volna terveim felülbírlatára delegálni — értem az államépítészeti hivatalt — ezen testületnek tagjai is mind „csak“ mérnökök és egy sem építészimérnök.

Ami a tervek megbirálását illeti, a képviselő ur megjegyzi, hogy azok csupán az ő, laikus megjegyzései. Ezt sem czáfolum meg, csupán annyit teszek hozzá, hogy nagy mértékben elfogult laikus megjegyzések. Ezt pedig a következőkben indokolom meg, megjegyezve, hogy az általa felhozott hibák közt egyetlen egy sem létezik. Lássuk sorban: *nem jó az alapfelmérés*, azt mondja a képviselő ur, mert a nagy terem derékszögűnek van feltüntetve, holott a valóságban ferde; hozzátesszi még: „ha jól megnéztem“. Tehát nem jól nézte meg, mert a terven is ferde. Másik kifogás, hogy a kávéház 575 m. széles és így egy „régibb fajta tekeasztal“ nem lesz kényelmesen elhelyezhető. Eltekintve attól, hogy tudomásom szerint a bérlő

teljesen új, modern berendezést akar beállítani, — négy régebbi fajta tekeasztal is olyan szépen beállítható egymás mellé, hogy még kétoldalt mellette közlekedni is lehet. Továbbá nincs kellő közegészségügyi követelmény végrehajta, sem kényelmi és fényűzési. Bizonyára nem nézte meg képviselő ur a költségvetést. Minden vendéglő és kávéházi helyiség parkett, illetve a másodrendű — cementburkolattal bíró, nagy tükörrablakkal van ellátva, kinyitható felső szellőző szárnyakkal. Az udvar keramittal burkolt, esaternázott. Az épület vízvezetékkel ellátva. Van két fürdőszoba, mely állandóan rendelkezésre áll. A nagy terem parkettes, alsó központi fűtéssel, menyezeti s ablak-szellőzőkkel. A closettök tipikus elhelyezések, szagtalanok. A főlépcső — melléklépcső — ház díszes kiképzésű, előbbi terazzo, utóbbi cementburkolattal; mindenütt zárt folyosók (ugy hogy az összes emeletet közt a közlekedés mindenütt teljesen zárt.) És a többi. Valóban kényelmi, közegészségügyi és még egy kicsit fényűzési szempontból mindennek elég van téve, ameddig nyújtózkodni költségpazarlás nélkül lehetséges lett. Hogy többet nem áldozhattunk ilyesmire, az baj, de bizonyosan az is fel lett volna a felebezésben mint helytelen pazarlás sorolva. *Tűzbiztonságnak* is elég van téve, amennyire csak lehetett. *Nem áll, hogy a nagy teremből csak egy ajtón lehet közlekedni, mert a nagy teremből s mellékhelyiségeiből a két lépcsőházhöz összesen három nagy kijáró, kifelé nyíló ajtó szolgál, amelyekhez ismét a közlekedés oly arányosan elosztott, hogy tűz esetén mindenki elhagyhatja az épületet. Pinczétől padlásig két lépcsőház vezet, közserkezettel. Egy általános nagy tűz esetén a piaci traktus a melléklépcső, a Deák- és Rózsa-utcai a főlépcsőn távoznak. A melléklépcső nem sötét, mint azt a képviselő ur állítja. A nagy teremnél nincsen állítólag külön closett nők és férfiak részére; aki azonban a tervet megnézi, meggyőződhetik, hogy itt is tévedés forog fenn a felebezésben. Állítólag szükséges a második emeleten is mindkét closett (mivel az egyik helyén cseled-szoba van) — Ez sem áll. Mert a második emelet részén csak a nyílt és zárt karzat helyzetetett el; ezek számára pedig szükségtelen dolog külön closettet alkotni. „Nagy hibája továbbá — mondja a felebezés — a tervnek, hogy a főlépcsőt abba a keskeny kapubejáróba helyezte, amelybe egy kocsi ugyan óvatosan beférhet stb.” — én pedig azt mondom, hogy ez nagy hibája a felebezésnek, mert abba a kapubejáróba, ahová a főlépcső helyzetetett — sohasem terveztem kocsi-bejárárt, s máig sem tudom, hogy a felebezés ezen pontja honnan került elő. Az a kapubejáró csak gyalog közlekedés szolgálat, mert lépcső-fokokon tudvalevőleg hintók nem közlekednek az emeletre.*

Ez az egész! Nem sok, de alap nélküli kifogások, Hiba, illetve kifogás a terv ellen szerintem egyetlen egy lehet: hogy az udvar szűk, csupán $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{6}$ a a beépített területnek. De még így is nagyobb a jelenlegi udvar területnél s másrészt ezt megakadályozni e kedvezőtlen teleknél egy tervezőnek sem áll módjában, mindegyik tervnél még kisebb volt az udvarnak hagyott terület, mint ezen elfogadott tervnél. De itt is van mentő körülmény: az udvarra — két II-od emeleti vendégszobát kivéve — semmi lakott helyiségnek nincsen ablaka, csupán az utcákra; tehát a közegészségügy itt sincs melőzve; ezen kívül mint említettem, az udvar keramit burkolatot nyer, mely a vízvezeték felhasználásával tükörsimán tartható. Szerencse, hogy épen szerintem ezen egyetlen elkerülhetetlen hibát a képviselő ur nem vette észre, mert akkor még kellett volna némi alaposabb feltételezni felebezéséről. A dolgokat ismerő egyéneknek nem is volt egy pillanatig sem komoly — ezt egészen határozottan merem állítani — az egész felebezés ügye; csak természetesen a nagy közönség az igazi motivumokat vajmi kevésbé ismeri.

Még néhány ténybeli tévedésre akarok visszatérni. A képviselő ur azt állítja, miszerint a város nincsen a bérlővel szemben kényszerhelyzetben, miután az új bérbéradás alkalmával az átalakítás eszméje csak 5—6000 koronába kerülő „igazítás” alakjában állt. Elismerem, mert tudom, hogy a bérlő részéről a város kényszerhelyzetben nem áll, de nem áll az sem, hogy már akkor 5—6000 koronás „igazítás”-ról lett volna szó; mert tisztelettel kértem képviselő urtól: *szokás-e, nem absurd-e a 5—6000 koronás „igazításra” évi 3000 korona hozzájárulást felajánlani?* Pedig a bérlő már a szerződéskor ennyit ajánlott fel az esetleges átalakításra. Ez a szerződés pedig 1905. jan. 1-től kötött meg.

Másik tévedés az, hogy miután Rimaszombatnak ugy sincs forgalma, erre hivatkozni a város érdekében legalább is könnyelműség, mert ahol forgalom nincs, minek oda a forgalom lebonyolítására szolgáló ilyen közintézmény? A tévedés itt abban áll, hogy az ok és okozatot összezavarja a képviselő ur. Nagyon „ódsi fel-fogás” bizony az, mely így gondolkozik. *Azért kell ez a közintézmény, hogy legyen forgalom, mert ellenkező esetben soha a város ilyesmire ne számítson.* Így is elég napi idegen forgalma van városunknak — mindenki tudja, de hogy ennek a mai Rózsa egy kis tört részét sem bonyolítja le — az is mindenki előtt világos.

Hasonló keretben mozognak a felebezésnek a színeszetre vonatkozó megjegyzései: ugy sincs, hát minek is erőlködünk rajta! Erre is csak az a válaszom; erős-ködünk, hogy legyen alkalmas helyiség, mert akkor lesz pártolás is. Ma senkinek sincs kedve egy kopott terem-ben, ideiglenes színpadban, gyönyörködni az előtte ülők kalapjaiban s e mellett felülről, jobbról balról rheumát szerezni.

A színeszet ügye, miután csak két hónapig tartózkodnak városunkban évenként, különben is nagyon hát-terbe szorul a többi kérdés mellett, amivel ismét nem azt állítom, hogy felesleges, csak azt, hogy másodrendű szempont marad. Addig azonban, míg van, találjon kényelmet a közönség is, a színesz is.

Van még egy homályos, ráni vonatkozó része a felebezésnek, melyet meg kell világítanom, t. i. azt mondja óvatos gyöngédséggel a felebezés egy része, hogy az nekem kellemetlen helyzetet teremthet, ha én terveztem az átalakítást s én fogom ellenőrizni is. A világért sem, képviselő ur! Ha lehet, minden építkezés-nk az a művezetője, respektíve ellenőrzője, ki azt tervezte, mert annak fejében ott élnek a tervekben nem tüntethető, költségvetésbe nem foglalható részeket, módok és minden más az építkezést fontosán érdeklő kérdések. Ha más a művezető, legtöbbször csak ront rajta.

Azt tudja képviselő ur is, hogy én vállalkozó nem lehetek s ha még lehetnék sem lennék, mert csak ebben a minőségben teremhetne számomra kényelmetlen helyzet, mikor elismerem, felmerülhetne az a gondolat, hogy működésem a város kárára is történhetik (noha tisztesség emberről ilyesmit sem szabad feltételezni). De hát mint művezető, tehát a város megbízottja, a város érdekében felügyelő, ellenőrző közeg miként juthatnék kellemetlen helyzetbe — nem értem.

Más helyen ismét állandóan 200000 korona építési összegről beszél a felebezés, érthető tendenciával. Erre azt kell válaszolnom, hogy a költségvetés kikerekítve 159000 koronáról beszél. Lelkiismeretes művezetés mellett (mindenki tudja) + 5% vagy — 5% szokott az eltérés határa lenni, tehát itt legrosszabb esetben 8000 korona. De a költségvetést már akként állítottam össze, hogy valószínűleg nem többlet, hanem megtakarítás áll elő. Hacsak valami rendkívüli előre nem látható esemény nem áll elő — ami elvígere minden nagy építkezésnél előfordulhat — biztosítom a képviselő urat, hogy ez a terv, tekintetbe véve a fentieket, 159+8=167000 koronánál többre nem fog kerülni. Ez pedig a következetesen bangoztatott 200000 koronától még mindig 33000 koronával különbözik.

Lehetne még így sokat tárgyalni e kérdésről, de már így is unalmas, mert csaknem felesleges dolog, tekintve, hogy a felebezés táborában vajmi kevesen állanak azok közül, kiknek joga van a kérdésbe bele-szólni. Nem is „ujdondász”-kodtam volna ez uttal, mert nagyon nehezemre esett; ha megtettem, csak az igazság érdekében s azért tettem, nehogy a hallgatás beleegyezésnek vétessek. Még egyre ki kell azonban térnem.

A felebezés egy helyén a következő kitétel áll: *„minden komolyan gondolkodó és a város érdekét szí-ven viselő egyén.”* Mindenki könnyen elgondolhatja, olvasván a felebezést, hogy *kit ért ez alatt a felebezés, illetve kiket nem vesz e cím alá.* En e kérdésnek eldöntését nem akarom a nyilvánosságra bízni, noha rövid itt működésem alatt a „város érdekét szíven viselő egyén”-ekről különösen furcsa képet alkottam magamnak. Mondom ezt nem akarom nyilvánosság elé vinni, mert nekem nem elvem, hogy a mellettnk szóló hivatalos aktákat, mint a képviselő ur — a hírlapot olvasó közönségnek adjaim asztalára a reggeli kávé mellé edességnak.

Az különben is hivatalos titok. De azt ezen szépen hangzó czim kapcsán feltétlenül fel kell említenem, hogy *ki önzellenőrzés e kérdésben?* A város-e, mely gyorsan akart segíteni kétségtelen jövedelem csökkenésén a leg-jobb belátása szerint, melyet, még egyszer mondom 45 képviselő tett magáévá; — vagy a képviselő ur, ki *bizonyosan tudja, hogy egy előző közgyűlés a bérlőt felmentette egy nagy összeg fizetése alól, mindaddig míg az átalakítás keresztül nem vitetett; s hogy felebezésével anyagi kárt okoz a városnak és pedig tetemeset.* Erre, tudomásom van róla, figyelmeztették is a képviselő urat, de hiába; tudta, hogy a városnak érzékeny anyagi kárt okoz eljárásával, mely végeredményében is kell, hogy meddő maradjon, s mégis kérlelhetetlen volt. S ha legalább komoly érvekkel lehetne megokolni felebezését, hagyján; de sajnos, tudjuk, hogy ez csak a magistratuson akart egy végigsulintás lenni, a magistratu-son, mely elismerem, *egy s más ügyben férfias maga-tartásával, s a város érdekét igazán szíven viselve,* a felebezésnek érzékeny anyagi kárt okozott. Ezt elismerem, de jogezimnek nem tartom arra, hogy miatta ártatlan szenvedjen: maga a város.

Végezetül, azt a bókot, melyet „tehetséges fiatal ember” voltomról a képviselő ur nem nekem, de a felsőbb batóságok számára adományozott. — én őszinte szívből viszonzom mert — ebben mindenki igazat fog nekem adni — a felebezés egy oly tehetséges és nagy esztű ember munkája, hogy városunk igazán szerencsés-nek érezhetné magát, ha ez a tehetség az ő számára kamatoznék. — Rimaszombat, 1906. márczius hó.

Györy Lajos, okl. mérnök,
városi mérnök.

Meghívó.

A kishonti ág. ev. tanítóegylet ez évi közgyűlését Klenő-czon, április hó 4-én következő tárgysorozattal tartja:

1. Minta tanítás, tartja Kicsiny Pál klenőci tanító (földrajzból) ennek bírálata.
2. Elnöki megnyitó beszéd s az elnök évi jelentése.
3. Mult évi jegyzőkönyv olvasása s pontonkénti tárgyalása.
4. Pénztárnok, könyvtárnok évi jelentése.
5. Özv. árva s nyugdíjintézeti számadások átvizsgálásáról felvett jegyzőkönyv olvasása.
6. Tisztikar választás.
7. A beérkezett munkák olvasása s bírálat végetti kiosztása.
8. Indítványok.
9. Hitelesítő bizottság kinevezése.
10. Jövő évi közgyűlés helyének kitűzése.

Mely közgyűlésre a népnevelés és tanügy barátait tisztelettel meghívom.

Kokova, 1906. márczius hó 13-án.

Szlopovszky Péter, egyll. elnök.

Hirek és vegyesek.

Olvasóinkhoz. Tisztelettel felkérjük lapunk mind-azon olvasóit, kik még az előfizetést meg nem ujtották avagy hátralékaikat ki nem egyenlítették, hogy ugy az előfizetést megújítani, mint a hátralékos előfizetést ki-egyenlíteni sziveskedjenek. Tisztelettel

a „GÖMÖR-KISHONT” kiadóhivatala.

Vármegyei közgyűlés. Vármegyénk rendes tavaszi közgyűlését Hámos László főispán Bornemisza László alispánnal egyetértőleg f. hó 29. és 30 ik napjaira tűzte ki.

Czímadómanózos. A földmívelésügyi m. kir. miniszter előterjesztésére a király Pékh József erdőmes-ternek az erdőtanácsosi címet díjmentesen adományozta. Az új tanácsos a helybeli erdészeti hivatal vezetője, mint szorgalmas, ügybuzgó és hivatalát nemes ambícióval betöltő férfi, megszerezte köztisztvisletben áll s a kitün-

tetésre eddigi munkásságával érdemessé tette magát. A hivatalos lap mai száma közli a hírt, melyet széles kö-rökben rokonszenvesen és örömmel fogadnak.

Áthelyezés. Druisner György vármegyénk kir. tanfelügyelőjét a vallás- és közoktatásügyi ministerium, eddigi működésének teljes elismerése mellett — rajta teljesen kívül eső okból, a közszolgálat érdeke czímen áthelyezte Nagyküküllő vármegyébe, ide pedig Pogány István ottani kir. tanfelügyelőt helyezte át. — E hírt nagy meglepetéssel s igazi mély sajnálattal fogadták mindazok, akik vármegyénk tanügyi fejlődésének igazi barátjai. — A tanítószag színe-java mint igazságos és méltányos hivatalos főt, mint jószívű embert — szerette s mint fáradhatatlan munkását a tanügynek s mint elismert nagy szakembert, mindenekfelett nagyra becsült. Azért is távozása a lelkiismeretes, munkás és képzetesebb tanítókat sújtja legjobban, míg a tanítószágnak köteles-ségüket hajtva teljesítő léhább része — lehet, hogy megkönnyebbülten sóhajt fel s örömujjongva fogadja a tisztességesebb elemekre lesújtó hírt. — Az áthelyezés megakadályozására sorompóba léptek vármegyénk legki-valóbbjai; maga a vármegyei közigazgatási bizottság is sürgős kérvénnyel járult a m. kir. vallás- és közoktatás-ügyi ministeriumhoz az áthelyezés megakadályozása czéljából, felhozva indokul sokirányú munkásságát, hivatkozva kiváló képességeire s az itt elért, tanügyi téren tett alko-tásaira s a tanítás sikerét biztosító következetes és ener-gikus ellenőrző működésére s arra, hogy ugy vármegyénk-nek, mint magának az államnak elsőrangú érdeke követeli, hogy nagyszabásu megkezdett munkáit be is fejezhesse. Reméljük, hogy sikere lesz!

Elismerés. Debreczenből írják lapunknak, hogy az ottani mentelleparancsnokság a nyugalomba vonult Illner Nándor százados — nagykőrösi lakosnak buzgó szolgálataiért napi parancsban meleghangú elismerését fejezte ki.

Közgyűlés. A rimaszombat-tamásfalvi ág. h. evangélikus egyházközség f. hó 11-én tartotta évi rendes közgyűlését Kubinyi Aladár felügyelő Gyűrky Pál főes-peres-lelkész elnöke alatt. A közgyűlés kiemelkedő mozzanata volt a mult ülés azon jegyzőkönyvének felol-vasása, melyben az egyházközség megörökítette azon nagy örömet, melyet kiváló felügyelőjének kuriai bírótá történt kinevezésén érzett. A szépen megszerkesztett jegyzőkönyv Törkölly József jegyző tollát dicséri. A köz-gyűlés lelkes éljenzéssel fogadta és hitelesítette. Örömmel vette tudomásul Gyűrky főesperes bejelentéseit újabb jelentékeny egyházi alapítványokról. Aztán a számvizsgáló bizottság jelentése alapján Geduly Géza gondnok-pénz-tárosnak a felmentést — lelkiismeretes és önzetlen munkásságának jegyzőkönyvi hálás elismerésével — meg-adta. Az egyház vagyona közel 200,000 koronára rüg. S az emelkedés a buzgó lelkipásztor Gyűrky Pál áldásos tevékenységét legszebben mutatja.

Új gondnoksági tagok. Vármegyénk főispánja dr. Kármán Aladárt, dr. Lichtschein Adolfot és Loysch Ödönt az állami polgári leányiskolai gondnokság tagjait kinevezte az állami elemi fiú- és leányiskolai gondnokság tagjaivá is.

Anyakönyvi kinevezés. Lengyel György szent- királyi h. körjegyzőt a belügyminiszter anyakönyvi helyet-tessé nevezte ki.

Halálozás. Fehér Ferencz Máramaroszigetről e hó első napjaiban városunkba jött okleveles mérnök f. hó 10 én 42 éves korában a helybeli közkórházban meg-halt. F. hó 12-én temették el.

Tankerületi főigazgatónk nyugalomban.

Dunay Ferencz kir. tanácsos, besztercebányai tankerületi főigazgató folyó hó 1-én csakugyan nyugalomba vonult. Nyugalomba vonulásáról szép és meleghangú leiratban értesítette a vezetése alatt álló intézetek, így a helybeli főgimnázium igazgatóját és tanári karát is. Dunay mint kiváló paedagogus, mint nagy és jeles képzettségű tan-férfit, mint igaz és önzetlen hazafi egy felszázadon át szolgálta a magyar középiskolák ügyét s mint főigazgató előbb a budapest-vidéki, majd 1886-tól a besztercebányai tankerület főigazgatójaként 25 éven át működött.

Műestély. Folyó hó 11-én, a főgymnasium ta-nácstermében egybegyűlt intelligens férfi- és nőközönség ritka műélvezetben részestül. Gál Emil, biztositási fel-ügyelő, társadalmunk e temperamentumos tagja gyűjtötte ide jó barátait ismerőseit s azokat, kik a dalban gyö-nyörködni szeretnek és tudnak, hogy alkalmat nyujtson nekik élvezni egy ritka szép hanggal s annak megfelelő magas iskolázottsággal bíró művész gyönyörűen előadott énekeit, méltó kísérete mellett egy ugyanolyan képzett zongoraművésznőnek. A művész Rónay Ödön, a kassa-oderbergi vasut igazgatóságának egyik főmérnöke, a művésznő Sz. Soós Irén urnó, kinek azonban zongora játékára a már sokszor hangoztatott elismerő szavaink-nál újabbakat igazán nem tudunk találni. Rónay ur éneke azonban egészen új lévén előttünk, méltán igényelheti, hogy minden irányban érzett elismerésünk — s elragadtatásunknak kifejezést adjunk. Könnyed, elegáns megjelenése, szép és nagy terjedelmű hangja, művészi készultséggel párosult izlése, felfogása, természetes inter-pretálása (mely teljesen ment minden alszenvelgéstől), nyugodt előadása, el nem fáradt organuma, mind olyan tulajdonok, melyek egyenkint sem sürűen, de együttesen annál kevésbbé szoktak egy egyénben ily kifejlett mérv-ben találkozni. A választékos izlésű közönség minden tagja egyaránt a legteljesebb elismeréssel hódolt e szép művészetnek. Hallottuk a Bucsuzás-t s a Már késő-t Nemeshegyitől; a Thom de Reimer-t s az Órá-t Loeve-től; Wolfram első dalát s az esti csillaghoz cz. dalát a Tannhäuserből Wagnertől, az Untreu-t Cornelius Péter-től; stb. A közönség általános kívánságára Sz. Soós Irén urnó a szünetek alatt egy szép magyar ábrándot, majd több magyar dalt mutatott be, szép sikert tapsot és elismerést aratva. — Őszintén örvendenénk, ha a kellemes hangú és rokonszenves művészt körünkben mi-előbb újra üdvözölhetnénk.

Adakozás. A helybeli egyesült protestáns főgim-názium márczius 15. ünnepélyén az ifjuság márcziusi zászlajára begyűlt összesen 74 korona 14 fillér. Ugyanezen czélra újabbban a következő adományok érkeztek az igaz-gatószághoz: özv. Káposztás Józsefnétől 2 kor. Eszényi Gyulánétól 2 kor. Fogadják valamennyien a tanári kar hálás köszönetét!

Kitüntetett vivó. Pelsüci Hámor Antal — főispánunk fia — a f. hó 1-ső napjaiban Prágában megtartott nemzetközi vivóversenyen, — a melyen a magyarok oly lényes diadalt arattak — 2 ezüst érmet és egy oklevelet nyert.

Megváltoztatott helységnevek vármegyénkben. A hivatalos lap mult csütörtöki száma közölte vármegyénk idegen hangzású nevű községeinek az 1898. évi IV. t.-cz. alapján megállapított neveit. Pohorella *Garamkó*, Polonka *Garamszécs*, Sumjác *Királyhegyalja*, Telgárt *Garamfő*, Závadka *Agostonlak*, Koprás *Korpás*, Krokova *Kopárhegy*, Lubenyik *Lubény*, Mnisány *Baráttelke*, Murány-Lehota *Murányszabadi*, Murány-Zdichava *Kakasalja*, Nasztraj *Gömöránás*, Polom *Dombosmező*, Poprócs *Gömörhegyvég*, Ratkó-Bisztró *Ratkósebes*, Majom *Mezőtelkes*, Ratkó-Zdichava *Balogér*, Umrla-Lehota *Lehelfalva*, Alsó-Szkálnok *Alsósziklás*, Babaluska *Babarét*, Drábszko *Dombos*, Gyubákó *Vágó*, Hacsava *Hacsó*, Kiette *Kiété*, Kokova *Rimakóka*, Kraszkó *Karaszko*, Lukovistye *Kőhegy*, Pongyelok *Cserepes*, Priboj *Pribó*, Sztiriz *Essterés*, Borzova *Szadvárborosa*, Hankova *Anafalva*, Henzlava *Henclófalva*, Nadabula *Sajóháza*, Nagy-Hnilec *Nyilas*, Ochtina *Martonháza*, Rédova *Sajóréde*, Rochfala *Rozsfalva*, Poszoba *Gömör-szöllős* re változtatott meg. A többi helynevek közül néhány összetett helynév szenvedett jelentéktelen változást. A Rozsnyó városához tartozó Rimamurány-Salgótarjáni bányatelep *Rozsnyóbánya* nevet nyert.

Jelmez-estély. Már csak egy hét választ el bennünket a kaszinói jelmez estélytől. — A hangulatból ítélve, nagy az érdeklődés vidéken is, mert 15 év óta nem volt hasonló estély városunkban. — Többen azt kívánták, hogy az a „Harom Rózsá“-n tartassék meg és így alkalma legyen a közönség egy részének a sok szép jelmezben a karzatról gyönyörködni. A rendezőség sájnálattal jelenti, hogy ez lehetetlen, mert oly légvonat és hideg van a Rózsá termében, miszerint csak az egészség kockázatásával lehetne azt ottan megtartani. — Elég tágas azonban a kaszinó helyiség, s mivel a jelmez nem kötelező, bárki egyszerű estély ruhában is szívesen látott vendég lesz ottan. — Meghívók csak vidékre küldettek.

Pályázat. A rimaszombati kir. törvényszéküél előléptetés folytán megüresedett s 1000 korona fizetéssel, 400 korona személyi pótlék és 360 korona lakpénzzel javadalmazott irnoki állásra az igazságügyminiszternek folyó évi március hó 8 án 3707—906. I. M. E. szám alatt kelt rendelete folytán pályázat hirdették. — Felhivatnak mindazok, a kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883: I. t.-cz. 19 §-ban meghatározott feltételeket, hadkötelezettségi viszonyait s eddigi szolgálataikat igazoló okmányokkal felszerelt folyamóvanyáikat, melyben az ügyviteli szabályok 5 §-ában felsorolt sógor-sági vagy rokonsági viszony is telemlitendő, ezen kir. törvényszék elnökéhez 1906. évi április hó 15 ik napjág annál inkább nyujtsák be, mert az elkésletten avagy nem szabályszerű uton érkezett kérvények figyelembe vétetni nem fognak. — Megjegyeztetik, hogy ezen állásra csak oly pályázó fog kinevezettni, a ki testi alkalmas voltát közhatósági orvosi bizonyítványal igazolja s a telek-könyvi vizsgát letette. — A hason képzettséggel bíró s igazolványal ellátott altisztek az 1873. II. t.-cz. értelmében elsőbbséggel bírnak.

A gazdák érdekében hasznos ujtást tervez Mauthner Ödön cs. és kir. udvari magkereskedő czég Budapestben. — Ugyanis a gazdak ezideig teljes megnyugvással szerezték be gazdasági magszükségeiket oly üzletekben, ahol Mauthner fele konyhakerti és virág-magvakat árusítanak, abban a hiszemben, hogy ott a gazdasági magvak is a Mauthner czégtől valók. Sajnos ez nincs mindenütt így, aminek következtében bizony sok oly gazdasági magot vétetnek meg a gazdakkal, a melyek sohasem kerültek ki Mauthner raktáraiból. A mint értesülünk a gazdák érdekének megvédésére és a czég jó hírnevének érdekében is, a Mauthner czég a közönséggel rövidesen ismertetni fogja mindazon vidéki kereskedők és szövetkezetek névsorát, a melyeknél a czég gazdasági magvai kaphatók. — Addig is ajánlatos a vásárlásnál a beszerzési forrás felől meggyőződést szerezni.

Visbefult gyermek. Kokován folyó hó 10-én a hirtelen beállott meleg idő folytán a jelentékenyen olvadó hó következtében a „Kokavka“ nevű patak annyira megáradt, hogy a rohamosan folyó patak vize egész fákat sodort magával, ilyen fák kihuzogatásával *Bubanszki János* 11 éves fiu bajlódván, az ár edes anyja szemelátára magával vitte s a fiu meg is fult, hulláját mai napig sem találták meg.

Vizsgálat. A hülyék és gyengeelméjűek pelsüci Blum-féle intézetét f. hó 12-én hivatalosan megvizsgálta dr. *Raisz Gedeon* m. oszt. tan. és dr. *Mesko Miklós* tisztí főorvos.

Fizetésektelenség. A Borsodi Aczél és Aczél-szerszámgyár Részvénytársaság, a mely nagy állami támogatás mellett, *Kubinyi Géza* elnökle alatt mintegy egy év óta működött, fizetésektelenséget jelentett. Az alaptőke 550,000 korona volt, a passziva majdnem ugyanannyi: 500,000 korona.

Ujabb baleset a fegyverrel. A korláti bányánál alkalmazott Metzner Zoltán kovács segéd f. hó 11-én revolverét tisztogatta s a fegyverrel oly vigyázatlanul bánt, hogy az elsült s bal kezébe furódott a golyó. A sérültet beszállították a kórházba.

Bosszúálló legény. Darnyan f. hó 6 án *Majhut* András sziklasi születésű 19 éves eseléd, ki *Serfőző Mihálynál* szolgál, estefeléd elment *Sebestyén Julihoz* egyik társával, s ott találta *Okos Józsefet* és *Kerekes Sándort*. Ejjéltájig beszélgettek, aztán hazamentek, s utóbbi — ki valamiért haragudott *Majhutra*, mikor elváltak, fokosával úgy fejbe ütötte *Majhutot*, hogy az összeesett. F. hó 10-én beszállították a kórházba, hol kiderült, hogy *Kerekes* a fokossal *Majhut* koponyáját darabokra törte, úgy hogy ennek sérülése életveszélyes. A vizsgálat ez ügyben megindult.

Halál a vasgyárban. Darnón — amint *Rozsnyóról* írják — csütörtökön reggel nagy szerencsétlenség történt a vasgyárban. *Takács László* gépész a lendítő

kerék körül forgolódott, miközben a kerék balkezét elkapta és pereczekig forgatva a padlóhoz és gerendához verdeste. A gép elállítása után mint alaktalan tömeget huzták ki a szerencsétlenül járt *Takács* hulláját.

Garçon lakás.

A Kmetty utcái 33. sz. háznak *Koháry-utczára* néző része, mely két szoba s konyhának is használható előszobát magában foglaló lakásból áll, **folyó évi május hó 1-től** bérbe adatik. — Értekezhetni: **Kmetty-utca 33. sz. alatt.**

Vetni való árpa és zab

kapható:

ÁDÁM HENRIKNÉL Rimaszombat.

Kitünő minőségű Arad hegyaljai borok kaphatók a TOMPA szállodában.

Ménesi fehér 40 kr. — Gyoroki fehér 32 kr.
Ménesi siller 24 kr. 15—26 **Gede István.**

10 köpü méhe

3 soros nagy méhházzal eladó **Fazekas-Zsaluzsányban Jókovi János tanitónál.**
(U. p. Osgyan.)

Jégvermek.

Két jégverem — teljesen és jól megtöltve — külön-külön, esetleg együttesen is bérbe adó, illetve eladó.

Ertekezhetni lehet **Matécska János** tulajdonossal.

2—2

Kiadó lakás.

A Kmetty-utca 11. sz. alatti ház: 3 szoba, konyha, kamara, pincze és mellékhelyiségeivel, a mely a beköltözés előtt már április hóban teljesen jó karba lesz hozva és az összes szobák ujjonnan festve, folyó évi **május 1-től** bérbe kiadó.

Ugyanitt saját természetű, valódi tiszta kezelési **almágyi bor** pecsételt üvegekben **literenként 40 krajczárjával** kapható. **Benyó Béla.**

Borkimérés utcán át.

Moóri fehér zöldes bor 26 kr.
Gyöngyösi fehér zöldes bor
22 krajczár literenként.

Nagybani vételnél tetemesen olcsóbb.
Erzsébet-téren a nagymérőben.

Hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. tez. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a Rimaszombati kir. törvényszéknek 1905. évi 328. és 5061. számú végzése következtében **Molnár József** ügyvéd által képviselt **Nagy József** ügyvéd és a **rimaszombati takarékpénztár** javára **Stelkovich László** és **neje** ellen 328 kor., 500 kor. járulék erejéig 1905. évben fogantatott kielégítési végrehajtás utjáu le- és felül foglalt és 1350 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: lovak, borju, kocsi, szekerek, ekék, takarmány és butortélek nyilvános árverésen eladának.

Mely árverésnek a rimaszécsi kir. járásbíró 1905. évi V. 10/10., V. 359. számú végzése folytán 500 kor. tőkekövetelés, ennek 1904. évi július hó 1-én és 1905. évi július hó 5-ik napjától járó 6% os kamatai, 1/3 % váltódíj és eddig összesen 211 korona 52 fillérben bíróltag már megállapított költségek erejéig Alsóhangonyon, a helyszínen leendő eszközzésére **1906. júni március 22. napjának** délelőtti 11 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §§-ai értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

A mennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felül foglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Rimaszécs, 1906. március hó 1 én.

Kovács Géza, kir. bir. végrehajtó.

Kiadó lakás.

Losonc-utca 13. sz. alatt 2 szoba, konyha és mellékhelyiségből álló lakás folyó évi **május**, esetleg **február hó 1-én** bérbe kiadó. Értekezhetni a tulajdonos: **özv Stelkovich Istvánnál.**

7—*

Uj vendéglő megnyitás.

Van szerencsém a n. é. közönség tudomására hozni, hogy Rimaszombatban, a **Tamásfali-utca 2. szám** alatti házban (a kir. pénzügyigazgatósággal szemben) egy minden tekintetben kifogástalan, teljes kényelemmel berendezett

vendéglőt

nyitottam és azt a közhasználatnak már át is adtam. Vendéglőmben mindenféle italok kaphatók és fő törekvésemnek tartandom, hogy azokat kifogástalan tiszta kezelés mellett a legjobb minőségben, mérsékelt áron bocsássam t. vendégeim rendelkezésére. — Boraim között különösen ajánlom a jöhírű és kitünő zamatu **Fáy István féle serkei boraimat**, a melynek egész mult évi termését megvásároltam.

Korlátlan italmérséi jogomnál fogva **bort** és mindenféle **pálinkát nagyban is árulok**; — valamint utczán át való kimerest gyakorlok.

A n. é. közönség pártfogását és gyakori látogatását kéri

LUSZTIG MENYHÉRT, vendéglős.

Rimaszombat, Tamásfali-utca 2. szám.

Eladó faipari részvény.

8 darab gömörmezei faipari részvény — névértéke 1600 korona — 1000 koronáért eladó **Kövér Imrénél Debrecezen**, Széchenyi kert 38. szám alatt. Vevőnek ez olcsó vétel által 6 évig befektetett pénzére (ha esetleg osztalékot nem kapna is) 6%-os kamat biztosítva van.

RADÓ ARTUR

Miskolcz, Széchenyi-u. 31.

Divat-, kelengye- és szőnyegáruház.

Saját készítményü

o paplanok és madraczok. o

Eladó ház.

A **Jánosi-utca 48. sz. alatti** nagy forgalmi helyen fekvő, külön udvarban épült ház, mely áll 4 szoba, konyha, éléskamra, pincze, fátartó, kút, sertés ól s kertből, **május 1-éig** szabad kézből eladó, — értekezhetni ugyanott a tulajdonos: **Róth Lajosnál.**

Eladó 3 köpü méhe.

Jól attelett három köpü méhe — helyszüke miatt — eladó.

Hol? Megtudható e lap kiadójánál. 2—*

Hirdetmény.

441. sz. — A rimaszombati királyi törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy az **ifj. dr. Institóriusz Endre** végrehajtatónak, **Czirbusz János** végrehajtatást szenvedő elleni 49 korona 65 fillér tőke, ennek 1905. évi január hó 27-ik napjától járó 5%-os kamata, 24 korona 10 fillér per, 9 korona 60 fillér végrehajtatási kérvényi, 16 korona 20 fillér árverési kérvényi és a még felmerülő költségek kielégítése végett az 1881. évi LX. t.-cz. 144., 146. és 156. §§-ai értelmében a rimaszombati kir. törvényszék területén lévő **Esztrényi községe** fekvő s az esztrényi 19. sz. telekkönyvkönyvi, 9 hrzi számú kert, 19. hrzi számú beltetek, azon épült 4. és 5. szám alatti ház, 23, 35/a. hrzi számú kert, 5—19. sorszám alatti külbirtok és ehez tartozó urbéri erdő-legelőből a B. 9 alatti **Czirbusz Jánost** 1/4 ed részben megillető jutalékra 1003 koronában megállapított kikiáltási árban elrendeltetik s annak megtartására határnapul **1906. évi április hó 20-ik** napjának d. e. 10 óráját **Esztrényi községe**, a községi bíró házához tűzte ki, mely alkalommal a fent körülírt ingatlanok a becsáron alól is el fognak adatni.

Az árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10 %-át, vagyis 100 kor. 30 fillért készpénzben, vagy az 1881. évi 60. t.-czikk 42. §-ában jelzett és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. alatt kelt Igazságügyi miniszteri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezeihez letenni, avagy az 1881. évi 60. törvénycikk 170. §-a értelmében banatpénzének a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt az árverés megkezdése előtt átszolgáltatni.

Rimaszombati kir. törvényszék mint tkkvi hatóság 1906. évi január hó 26-án.

Dr. Musotter, kir. trvszéki bíró.